

**Evalvacija poskusnega vpeljevanja
izobraževalnega programa
višjega strokovnega izobraževanja**

POŠTNI PROMET

Srednješolski center za pošto,
ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana
– Višja strokovna šola

ZAKLJUČNO POROČILO

Andragoški center Republike Slovenije
Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje

Ljubljana, december 2002

Evalvacija poskusnega vpeljevanja
izobraževalnega programa višjega strokovnega izobraževanja

Poštni promet

Srednješolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana – Višja strokovna šola

ZAKLJUČNO POROČILO

Ljubljana, december 2002

Odgovorna nosilca spremljanja in evalvacije:

Andragoški center Republike Slovenije
Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje

Koordinacija:

Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje

Avtorji:

Marija Velikonja, ACS
Tanja Možina, ACS
Barbara Božič, CPI
Darko Mali, CPI

VSEBINA

1.	Uvod	4
2.	Temeljni cilji in metodologija evalvacije	5
3.	Izidi evalvacije	9
3.1	Struktura vpisanih študentov	9
3.2	Ustreznost predlaganih metod in oblik dela za izpeljavo programa-odrasli (Andragoški center Slovenije)	12
3.3	Ustreznost načinov ocenjevanja znanja-odrasli (Andragoški center Slovenije)	15
3.4	Ustreznost organizacije in izpeljave izobraževanja v šoli in pri delodajalcu glede na sprejeti katalog znanja-odrasli (Andragoški center Slovenije)	18
3.5	Ustreznost meril za prilagajanje in priznavanje praktičnega izobraževanja študentov višje šole z delovnimi izkušnjami-odrasli (Andragoški center Slovenije)	28
3.6	Pedagoško-andragoška usposobljenost delodajalcev za izvajanje praktičnega izobraževanja-odrasli (Andragoški center Slovenije)	30
3.7	Pedagoško-andragoška usposobljenost predavateljev skupnih strokovnih, temeljnih strokovnih in posebnih strokovnih predmetov ter praktičnega izobraževanja-odrasli (Andragoški center Slovenije)	30
3.8	Ustreznost organizacije in izpeljave izobraževanja pri delodajalcu glede na sprejeti katalog znanja-mladina (Center RS za poklicno izobraževanje)	35
3.9	Strokovna usposobljenost mentorjev v podjetjih za izvajanje praktičnega izobraževanja (Center RS za poklicno izobraževanje)	40
3.10	Usklajenost ciljev izobraževalnega programa z zakonskimi osnovami, izhodišči kurikularne preнове in elementi nomenklature poklicev (Center RS za poklicno izobraževanje)	41
3.11	Ustreznost predmetnika in razmerij med posameznimi sestavinami (Center RS za poklicno izobraževanje)	44
3.12	Ustreznost in primernost katalogov znanja (Center RS za poklicno izobraževanje)	47
3.13	Uspešnost udeležencev izobraževanja med izobraževanjem (Center RS za poklicno izobraževanje)	53
3.14	Uspešnost udeležencev izobraževanja ob zaključku izobraževanja (Center RS za poklicno izobraževanje)	54
4.	Sklepne ugotovitve in predlogi	55
5.	Mnenje o končnem poročilu odgovornega nosilca	62
6.	Ugotovitve o spoštovanju predpisov	65
7.	Mnenje o doseženih izobrazbenih standardih	65
8.	Literatura in drugi viri	65
9.	Priloga: Evalvacijski načrt	66

1.UVOD

V končnem poročilu predstavljamo izide evalvacije izobraževalnega programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe Poštni promet. Program se je poskusno začel izvajati v študijskem letu 1999/2000 na Višji strokovni šoli na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana. Izobraževalni program se je že prvo leto izvajal tako za mladino kot za odrasle. V evalvacijo smo vključili obe izvedbi, pri čemer je Andragoški center Slovenije v skladu z dogovorom o delitvi dela spremljal samo izobraževanje odraslih. Višja strokovna šola pri Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana, Andragoški center Slovenije in Center RS za poklicno izobraževanje so odgovorni za neposredno uvajanje in spremljanje izobraževalnega programa.

Opis izobraževalnega programa

Minister za šolstvo in šport je sprejel Izobraževalni program za pridobitev višje strokovne izobrazbe Poštni promet 9. decembra 1998.¹ Program je nastal na podlagi nomenklature za naziv strokovne izobrazbe Tehnolog/tehnologinja poštnega prometa, ki vključuje poklice Menedžer/menedžerka proizvodne in operativne enote družbe v prometu, Menedžer/menedžerka proizvodne in operativne enote družbe v komunikacijah, Menedžer/menedžerka enote za trženje v družbi, Menedžer/menedžerka enote za prodajo v družbi, Menedžer/menedžerka manjše družbe v prometu, Tehnik/tehnica za tehnologijo prometa.

Program je nastajal istočasno s programom za pridobitev višje strokovne izobrazbe Telekomunikacije. Programa sta bila tudi istočasno posredovana Strokovnemu svetu za poklicno in strokovno izobraževanje, ki ju je predlagal v sprejem ministru na svoji 16. seji, dne 18. junija 1998. Oblikovana sta bila v skladu z Izhodišči za pripravo izobraževalnih programov v višjih strokovnih šolah.²

Splošni del ima naslednje sestavine: ime izobraževalnega programa, cilji izobraževalnega programa, trajanje izobraževanja, obvezni načini ocenjevanja znanja, vpisni pogoji, omejitve vpisa in merila za izbiro, pogoji za napredovanje in dokončanje izobraževanja in naziv poklicne izobrazbe, pridobljen po uspešno končanem izobraževanju. Posebni del pa vsebuje sestavine: predmetnik, izvedba izobraževalnega programa, znanje, ki ga morajo imeti izvajalci posameznega predmeta in katalogi znanja za vsak predmet posebej.

Program traja dve leti. Predmetnik je sestavljen iz naslednjih predmetov:

- Skupni strokovni predmeti v skupnem obsegu 300 ur, izvajajo se v prvem in drugem letniku: strokovna terminologija v tujem jeziku, poslovno sporazumevanje in vodenje, ekonomika in menedžment podjetja;
- Temeljni strokovni predmeti v skupnem obsegu 348 ur, izvajajo se večinoma v prvem letniku: varnost in varstvo pri delu, računalništvo in informatika, pogodbeno pravo, statistika in poslovna matematika, trženje in kakovost storitev;
- Posebni strokovni predmeti v skupnem obsegu 592 ur, izvajajo se v drugem in deloma v prvem letniku: organizacija poštne dejavnosti, notranji poštni promet, mednarodni poštni promet, denarno poslovanje, logistika, ekonomika poštnega prometa;
- Praktično izobraževanje v skupnem obsegu 760 ur se izvaja v obeh letnikih.

---

¹ Odredba št. 603–93/98.

² Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje, Področna kurikularna komisija za poklicno in strokovno izobraževanje: Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov v višjih strokovnih šolah (december 1997). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje

Skupni obseg izobraževalnega programa je 2000 ur, od tega 760 ur praktičnega izobraževanja. Izobraževalni program se izvaja vse leto in obsega 34 tednov, od tega 25 tednov strokovno teoretičnega pouka in 9 tednov praktičnega izobraževanja.

Poskusno izvajanje izobraževalnega programa

Tako oblikovan izobraževalni program se je na podlagi Odredbe o preverjanju javno veljavnega izobraževalnega programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe s poskusom,³ ki jo je izdal minister za šolstvo in šport dne 18. oktobra 1999, začel poskusno izvajati na Višji strokovni šoli na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana in je predmet preverjanja.

Zakonska podlaga za poskusno izvajanje Programa je v Zakonu o financiranju vzgoje in izobraževanja,⁴ ki v 20. členu navaja: »Novi javno veljavni programi se pred uvedbo preverjajo s poskusom«. Na tej podlagi je bil izdan Pravilnik o uvajanju in spremljanju novosti in programov v vzgoji in izobraževanju.⁵ V skladu s to zakonodajo in zgoraj omenjeno odredbo smo na Centru RS za poklicno izobraževanje in Andragoškem centru RS oblikovali metodologijo in načrt evalvacije in začeli s samo evalvacijo. Program se je začel izvajati na Višji strokovni šoli na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana v študijskem letu 1999/2000. V prvi generaciji študentov, ki se je vpisala v študijskem letu 1999/2000 je bilo v program Poštni promet vpisanih 140 študentov, od tega 70 v program za mladino in 70 v program za odrasle. Višja strokovna šola je Program prilagodila po Navodilih za prilagajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslim udeležencem izobraževanja,⁶ ki jih je izdal minister za šolstvo in šport. Na drugih šolah se program ne izvaja.

2. TEMELJNI CILJI IN METODOLOGIJA EVALVACIJE

V februarju 2001 je bilo pripravljeno vmesno poročilo⁷, kjer je opisana metodologija in načrt izvajanja spremljanja in evalvacije, ki ga tokrat predstavljamo le okvirno. Metodologijo evalvacije smo oblikovali tako, da so v njej enakovredno zajeti vidiki sprotne formativne in končne sumativne evalvacije, racionalne in empirične evalvacije, interni in eksterni vidiki vrednotenja kurikuluma. Pri pripravi metodologije smo posebej upoštevali tudi specifičnosti izobraževanja odraslih, ki zahtevajo drugačno organizacijo kurikuluma. Ker tokrat evalviramo tako izvedbo za odrasle kot izvedbo za mladino, bomo to v metodologiji ustrezno upoštevali. Čeprav gre za eksterno evalvacijo, ki jo izvajata Andragoški center RS in Center RS za poklicno izobraževanje v vlogi zunanjega evalvatorja, smo od vsega začetka k sodelovanju pritegnili tudi Višjo strokovno šolo v vlogi odgovornega nosilca poskusa. Tako bomo eksterno evalvacijo kombinirali z interno evalvacijo, ki jo izvaja odgovorni nosilec.

---

³ Odredba št. 603–68/99.

⁴ Ur.l.RS št. 12/96.

⁵ Ur.l.RS št. 17/97 in št. 22/98.

⁶ Ur.l.RS št. 80/98.

⁷ Vmesno poročilo-Evalvacija poskusnega vpeljevanja izobraževalnih programov višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet in Telekomunikacije, (2001)

Cilji evalvacije

Pri oblikovanju metodologije evalvacije smo izhajali iz načel sodobne kurikularne in evalvacijske teorije ter smernic, ki so nastale znotraj kurikularne preнове v Sloveniji.⁸ Temeljni cilj evalvacije je s prvo poskusno izvedbo novih programov ugotoviti njihovo ustreznost in učinkovitost. S spremljanjem izobraževanja prve skupine študentov želimo presoditi, če je izobraževalni program ustrezno pripravljen in predlagati morebitne dopolnitve in spremembe pred dokončno uveljavitvijo. Pri tem bomo posebno pozornost posvetili specifičnostim, ki jih opredeljujemo kot značilnosti izobraževanja odraslih in ki jih moramo upoštevati pri evalvaciji izobraževalnih programov, v katere se vključujejo odrasli. Rezultati evalvacije bodo tudi dobra podlaga za nadaljnji razvoj programov za pridobitev višje strokovne izobrazbe.

Predmet evalvacije

Predmet evalvacije določa Odredba o preverjanju javnoveljavnih izobraževalnih programov za pridobitev višje strokovne izobrazbe s poskusom⁹.

Center RS za poklicno izobraževanje tako evalvira:

- usklajenost ciljev izobraževalnega programa z zakonskimi osnovami, izhodišči kurikularne preнове in elementi nomenklature poklicev ter primerljivost z izobraževalnimi oblikami drugih držav EU,
- ustreznost predmetnika in razmerij med posameznimi sestavinami (posebna pozornost bo namenjena razmerju med strokovno–teoretičnimi in praktičnimi predmeti),
- ustreznost programa v celoti, delov programa in katalogov znanja glede na primerjave s programi drugih držav EU,
- strokovno usposobljenost delodajalcev za izvajanje praktičnega izobraževanja,
- strokovne vsebine usposabljanja za izvajalce (predavatelje in delodajalce) skupnih strokovnih, temeljnih strokovnih in posebnih strokovnih predmetov ter praktičnega izobraževanja v delovnem procesu, ki jih bo treba vpeljati za kakovostno izpeljavo nove oblike izobraževanja,
- ustreznost in primernost katalogov znanja oz. izpitnih katalogov glede na povezanost skupnih strokovnih, temeljnih strokovnih in posebnih strokovnih predmetov ter praktičnega izobraževanja, glede na ustreznost s programom določenih ciljev in ciljev iz izpitnih katalogov ter katalogov znanja in glede na ustreznost razporeditve predmetov po letnikih in izvajanje medsebojnih korelacij,
- uspešnost študentov med izobraževanjem,
- uspešnost študentov pri posameznih predmetih ob končanem izobraževanju.

Andragoški center RS pa evalvira:

- ustreznost predlaganih metod in oblik dela za izvedbo programa,
- ustreznost načinov preverjanja in ocenjevanja znanja,
- ustreznost organizacije in izvajanja izobraževanja v šoli in pri delodajalcu glede na sprejet katalog znanja,
- ustreznost meril za prilagajanje oz. priznavanje praktičnega izobraževanja študentov z delovnimi izkušnjami,
- pedagoško–andragoško usposobljenost delodajalcev za izvajanje praktičnega izobraževanja,

---

⁸ Prav tam.

⁹ Odredba št. 603-68/99.

- pedagoško–andragoško usposobljenost predavateljev skupnih strokovnih, temeljnih strokovnih in posebnih strokovnih predmetov ter praktičnega izobraževanja v delovnem procesu.

Tako Andragoški center RS kot Center RS za poklicno izobraževanje ves čas sodelujeta z odgovornim nosilcem poskusa in s projektno skupino, ki skrbi za poskusno izvajanje programa. V vmesnem in zaključnem poročilu tako zavoda podata oceno poročila, ki ga je pripravil odgovorni nosilec poskusa.

Subjekti evalvacije in inštrumentarij

Pri izbiri subjektov evalvacije smo upoštevali, da v programih za pridobitev višješolske izobrazbe kot partnerja nastopata šola in podjetje. Tako smo v evalvacijo vključili: vodjo izobraževalnega programa (ravnateljico), organizatorja praktičnega izobraževanja, predavatelje, mentorje praktičnega izobraževanja v podjetjih in študente.

Andragoški center RS in Center RS za poklicno izobraževanje sta skupaj oblikovala inštrumentarij za izvajanje evalvacije. Najprej je to analiza izobraževalnega programa in dokumentacije, ki jo pripravi šola. Naslednji tip inštrumentarija so vodeni intervjuji za vodjo izobraževalnega programa, organizatorja praktičnega izobraževanja in posamezne predavatelje. Tretjo skupino inštrumentov pa predstavljajo vprašalniki za mentorje praktičnega izobraževanja v podjetjih in za študente.

Načrt in izvajanje evalvacije

Na podlagi evalvacijskega načrta, ki je del metodologije, smo oblikovali načrt izvedbe evalvacije izobraževalnega programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe Poštni promet. Oblikovali smo tri faze evalvacije:

1. Med izvajanjem prvega letnika,
2. Med izvajanjem drugega letnika in
3. Na koncu izobraževanja.

Vzporedno z evalvacijo izobraževalnega programa Poštni promet smo izvajali tudi evalvacijo izobraževalnega programa Telekomunikacije. Razlog je predvsem v tem, da gre za enega izvajalca, pri katerem lahko istočasno spremljamo oba programa.

1. Med potekom prvega letnika smo načrtovali in izvedli naslednje naloge:

- Oblikovanje načrta evalvacije in priprava evalvacijskega inštrumentarija,
- Obisk na šoli in uskladitev evalvacijskega inštrumentarija,
- Zbiranje dokumentacije,
- Vmesno poročilo.

V skladu s pripravljeno metodologijo je Center RS za poklicno izobraževanje pripravil načrt evalvacije in prevzel nalogo koordiniranja izvedbe evalvacije.

2. Med potekom drugega letnika smo v evalvacijski načrt vključili naslednje naloge:

- Izvedba intervjujev s prvo skupino predavateljev,
- Izvedba vprašalnika za mentorje v podjetjih (mladina),
- Izvedba intervjuja z vodjo izobraževalnega programa,

- Izvedba intervjuja z organizatorjem praktičnega izobraževanja (mladina).

3. Ob zaključku izobraževanja smo v evalvacijski načrt vključili naslednje naloge:

- Izvedba intervjujev z drugo skupino predavateljev,
- Izvedba vprašalnika za študente,
- Zaključno poročilo.

Evalvacija je potekala po predvidenem načrtu. Organizacijsko je izpeljavo vodenih intervjujev vodila vodja izobraževalnega programa (ravnateljica) Višje strokovne šole na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana Ida Srebotnik, ki je poskrbela za časovni raspored intervjujev, koordinacijo dela s predavatelji ter izvedbo anket s študenti in mentorji v podjetjih.

Preglednica 1: Opravljeni vodeni intervjuji

Vodeni intervjuji	Število
B1 – vodja izobraževalnega programa	1
B2 – organizator praktičnega izobraževanja	1
B3 – predavatelji	17
Skupaj	19

Opravili smo individualne intervjuje s 17 predavatelji, ravnateljico višje strokovne šole in organizatorjem praktičnega izobraževanja. Intervjuje smo opravili v dveh delih: ob koncu prvega leta izvajanja programa in na koncu drugega leta izvajanja.

Preglednica 2: Opravljeno anketiranje

Vprašalniki	Število	Število izpolnjenih vprašalnikov	Odstotek
A1–Vprašalnik za udeležence-mladina	70	20	28,6 %
A1- Vprašalnik za udeležence-odrasli	70	21	30 %
A2 – Vprašalnik za mentorje ¹⁰		45	
Skupaj izpolnjenih vprašalnikov		86	

Anketiranje udeležencev v izobraževalnem programu smo opravili skupaj z Višjo strokovno šolo. Zanje smo pripravili skupni vprašalnik, ki ga je izpolnilo 29,3 % študentov, ki so bili vključeni v obe izvedbi.

Velik odziv je bil tudi pri izpolnjevanju vprašalnikov s strani mentorjev praktičnega izobraževanja v podjetjih. Anketiranje smo opravili s pomočjo šole, ki je z mentorji vzpostavila kooperativen odnos, kar se pozna tudi pri sodelovanju pri anketiranju. Mentorji so izpolnili 45 vprašalnikov.

Ob zaključku izvajanja izobraževalnega programa nam je šola kot odgovorna nosilka poskusa poslala Zaključno poročilo o preverjanju javnoveljavnega izobraževalnega programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe, ki smo ga vključili v to poročilo.

¹⁰ Števila vseh mentorjev, ki so sodelovali pri praktičnem izobraževanju nam šola ni posredovala.

3. IZIDI EVALVACIJE

Izide evalvacije prikazujemo tako, kot so navedeni v Odredbi o preverjanju javnoveljavnega izobraževalnega programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe s poskusom¹¹. Najprej je prikazan tisti del evalvacije, za katerega je bil zavezan Andragoški center Slovenije, sledi del, ki ga je pripravil Center RS za poklicno izobraževanje. Besedilo je razdeljeno v poglavja, ki so poimenovana tako, kot se glasijo posamezne alineje v 8. členu Odredbe. Za vsako sestavino, ki je bila predmet evalvacije, navajamo:

- opis elementov, ki so za izobraževanje pomembni pri opredelitvi posamezne sestavine v izobraževalnem programu, in merila, ki smo jih uporabili za presojo ustreznosti posamezne sestavine;
- opredelitev sestavine v izobraževalnem programu;
- prilagoditev odraslim, ki jo je izpeljala šola;
- izide, pridobljene z empirično evalvacijo.

Pred tem prikazujemo sociodemografske podatke o vpisani generaciji, ki je sodelovala v poskusu.

3.1 STRUKTURA VPISANIH ŠTUDENTOV

Starostna struktura študentov vpisanih v izvedbo za odrasle

V šolskem letu 1999/2000 se je v prvi letnik poskusnega izpeljevanja Poštni promet vpisalo 70 odraslih študentov. Med vpisanimi študenti je 44 žensk (63 %). Udeleženci v izobraževalnem programu za pridobitev višje strokovne izobrazbe Poštni promet- odrasli so po starosti razporejeni v te skupine¹²:

Preglednica 3: Starost udeležencev v programu Poštni promet - odrasli

<i>Starost v letih</i>	<i>Število študentov</i>	<i>%</i>
Od 20 do 24	1	2
Od 25 do 29	24	35
Od 30 do 34	11	16
Od 35 do 39	7	10
Od 40 dalje	25	37
Skupaj	68	100

V prvi generaciji vpisanih odraslih je skoraj dve tretjini (63 %) starejših od 30 let in le en udeleženec je mlajši od 25 let. Podatki potrjujejo, da so se v program vpisali odrasli z jasnim poklicnim ciljem in potrebnimi življenjskimi izkušnjami.

¹¹ Odredba o preverjanju javnoveljavnega izobraževalnega programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe s poskusom, Ministrstvo za šolstvo in šport, številka 603 – 68/99 z dne 18. oktobra 1999.

¹² Podatki šole dne 29. 11. 2002, medtem ko podatki iz Vmesnega poročila o delu šole za Poštni promet in Telekomunikacije navajajo 70 vpisanih odraslih.

Starostna struktura študentov vpisanih v izvedbo za mladino

V šolskem letu 1999/2000 se je v prvi letnik poskusnega izpeljevanja Poštni promet vpisalo 70 študentov. Med vpisanimi študenti je 54 žensk (77 %). Drugih natančnejših podatkov o starostni strukturi udeležencev nam šola ni posredovala.

Poprejšna izobrazba študentov

V izobraževalnem programu Poštni promet je v vpisnih pogojih zapisano:

»V izobraževanje se lahko vpiše, kdor je z maturo ali zaključnim izpitom končal štiriletni srednješolski program: PTT- tehnik, ekonomsko- komercialni tehnik (ne glede na izbirni del), trgovska akademija, podjetniško poslovanje- poslovni tehnik (3+2), prometni tehnik, upravni tehnik, gimnazijski program (splošna in ekonomska gimnazija) ali tem programom ustrezni srednješolski program po prejšnjih predpisih.

Vpišejo se lahko tudi kandidati, ki so končali triletno srednjo poklicno šolo (PTT- promet ali podjetniško poslovanje- poslovni tajnik) in imajo tri leta ustreznih izkušenj. Ti morajo opraviti preizkus znanja iz splošnoizobraževalnih predmetov v obsegu, določenem za poklicno maturo ali zaključni izpit v štiriletnem strokovnem izobraževanju.

Posebni pogoji

Kandidat mora imeti sklenjeno pogodbo s podjetjem, ki mu bo omogočilo praktično izobraževanje in izdelavo diplomske naloge. Pogodbo lahko v imenu študenta sklene tudi šola.«

Če se za študij odločajo že zaposleni kandidati morajo imeti vsaj dve leti ustreznih delovnih izkušenj. O tem presodi študijska komisija«.

Preglednica 4: Struktura študentov po poprejšni izobrazbi

<i>Poprejšna izobrazba</i>	<i>Število študentov</i>	<i>Odstotek</i>
ŠC PET	64	46 %
Ekonomsko- komercialni tehnik	8	6 %
Gimnazijski maturant	8	6 %
Drugo	60	43 %
Skupaj	140	100 %

Večina udeležencev je končala različne srednješolske programe na ŠC za pošto, ekonomijo in telekomunikacije. Ocenjujemo, da takšna izobrazbena struktura omogoča kvalitetno izvedbo programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe, ki je nadgradnja omenjeni srednji strokovni šoli, 16 % študentov je končalo gimnazijo in srednjo strokovno izobrazbo z ekonomskega oz. upravnega področja, 43 % udeležencev pa se uvršča v kategorijo »Drugo«.

Preglednica 5: Struktura študentov po poprejšnji izobrazbi -odrasli

<i>Poprejšnja izobrazba</i>	<i>Število udeležencev</i>	<i>Odstotek</i>
Ekonomski tehnik	13	19 %
Ptt tehnik	45	66 %
Gimnazijski maturant	7	10 %

Upravno administrativni tehnik	2	3 %
Ptt prometnik	1	2 %
Skupaj	68	100 %

Vpisani odrasli po poprejšnji izobrazbi povsem ustrezajo zahtevam izobraževalnega programa.

Delovne izkušnje udeležencev izobraževalnega programa

Podatke o delovnih izkušnjah udeležencev izobraževanja nam je prav tako sporočila šola za vso vpisano generacijo odraslih.

Preglednica 6: Delovne izkušnje udeležencev izobraževanja Poštni promet - odrasli

<i>Delovne izkušnje</i>	<i>Število</i>	<i>Odstotek</i>
Manj kot dve leti	-	-
Od dveh do pet let	5	7 %
Več kot pet let	63	93 %
Skupaj	68	100 %

Večina vpisanih odraslih (93 %) ima več kot pet let delovnih izkušenj. Predavatelji so zrelost in delovne izkušnje udeležencev izobraževanja gotovo upoštevali v organizaciji in izpeljavi svojega predmeta.

Na anketni vprašalnik za odrasle udeležence izobraževanja v programu Poštni promet je odgovorilo 21 udeležencev poskusnega izpeljevanja programa, to je komaj 30 % vpisanih v program.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Struktura študentov, ki smo jo spremljali v obeh izvedbah- tako za odrasle kot za mladino, kaže, da ima večina predhodno izobrazbo z poštnege, ekonomskega in telekomunikacijskega področja, kar omogoča kakovostno izvedbo izobraževalnega programa. Odrasli so za študij visoko motivirani in imajo izkušnje z omenjenih področij. Pri izvedbi za mladino je potrebno upoštevati dejstvo, da imajo ob vpisu vsi sklenjen dogovor z delodajalcem o izvajanju praktičnega izobraževanja, ki predstavlja 40 % programa.

V prvi generaciji, ki jo spremljamo, je v obeh izvedbah večje število žensk. V izvedbi za mladino je 16 v izvedbi za odrasle pa 26 moških.

3.2 USTREZNOST PREDLAGANIH METOD IN OBLIK DELA ZA IZPELJAVO PROGRAMA-ODRASLI (Andragoški center Slovenije)

Strokovne smernice in merila za presojo ustreznosti

Ustrezna opredelitev oblik in metod dela je zelo pomembna za doseganje ciljev izobraževalnega programa. Pri njihovem opredeljevanju je treba izbrati takšne, s katerimi bomo lahko dosegli različne cilje, ki smo jih določili v izobraževalnem programu. Praksa izobraževanja odraslih kaže, da si odrasli želijo predvsem uporabno znanje, tako, ki ga bodo lahko hitro prenesli v življenjsko in delovno okolje in ga uporabili. Poleg tega prihajajo odrasli v izobraževanje že z delovnimi in življenjskimi izkušnjami in so zato pomemben vir informacij in učenja za druge udeležence izobraževanja. Zato je pomembno, da za odrasle uporabljamo aktivne oblike in metode dela, ki omogočajo nenehno sodelovanje v izobraževalnem procesu, menjavo informacij in izkušenj in povezovanje njihovih izkušenj in prakse z novim znanjem, ki ga pridobivajo.

Ustreznost opredeljenih oblik dela v programu za odrasle smo zato presojali glede na:

- povezovanje in uporabo prejšnjega znanja in delovnih izkušenj odraslega z izobraževanjem (aktivni načini in metode dela, ki ustrezajo odraslim);
- opredeljevanje takšnih oblik in metod dela, ki omogočajo vpetost izobraževalnega programa za odrasle v njihovo delovno okolje in uporabnost znanja;
- možnost izpeljave posamezne oblike in doseganje ciljev posameznega predmeta v skladu s prilagoditvijo programa, ki za izobraževanje predvideva zmanjšan obseg ur;
- sodelovanje odraslih pri sooblikovanju izobraževalnega procesa.

Opredelitev oblik dela v izobraževalnem programu

Izobraževalni program višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet predvideva dve temeljni obliki dela, in sicer predavanja in vaje. Takšna opredelitev izhaja iz Izhodišč za pripravo izobraževalnih programov višjih strokovnih šol. Izhodišča takšno izbiro oblik dela v programu utemeljujejo s potrebo, da se mora praktična naravnost izobraževanja v izobraževalnem programu izražati tudi v tesnem povezovanju teoretičnega in praktičnega dela pri splošnih in strokovnoteoretičnih predmetih. Oblike dela v programu, ki se delijo na predavanja in vaje, so predlagane zato, da bodo omogočile povezovanje teoretičnega znanja z reševanjem praktičnih problemov in s tem globalnih ciljev programa ter ciljev posameznih predmetov v programu. Iz Izhodišč še izhaja, naj obseg predavanj na bi bil večji od 60 %, pri temeljnih in strokovnoteoretičnih predmetih pa ne večji od 50 % časa, ki je na voljo. Vaje naj bi po obsegu imele prednost pred seminarji, zlasti še pri posebnih strokovnoteoretičnih predmetih. V programu je opredeljen obseg ur za predavanja, seminarske in laboratorijske vaje.

Izobraževalni program za mladino nima posebne sestavine, v kateri bi opredeljeval metode dela. V poglavju Obvezni načini ocenjevanja pa so pri nekaterih predmetih navedene tudi seminarske vaje. Predvidena je priprava seminarske naloge in njen zagovor kot temeljna metoda dela.

Prilagoditev za odrasle

Program nima posebnih prilagoditev za odrasle.

Organizatorji izobraževanja so upoštevali Navodila za prilagajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslim udeležencem izobraževanja, ki jih je izdal minister za šolstvo in šport¹³.

PRIKAZ IZIDOV

Predavatelji

Izobraževalni program Poštni promet nima posebej opredeljene sestavine, ki bi priporočala uporabo ustreznih metod dela pri posamezni obliki izobraževanja. Zato smo predavatelje vprašali za mnenje o tem, ali bi bilo metode dela treba opredeliti v programu kot posebno sestavino.

Predavatelji menijo (15 ali 94 %), da v izobraževalni program ni treba dodajati pojasnil o metodah dela z udeleženci kot posebno sestavino programa. Svojih trditev niso posebej pojasnjevali.

Zanimalo nas je, kakšne metode dela uporabljajo predavatelji pri delu z odraslimi. Iz odgovorov je mogoče razbrati, da so to različne metode, vendar predavatelji največkrat uporabljajo enake ali podobne metode dela pri mladini in odraslih. (Zapisali so npr.: Bistvenih razlik med mladino in odraslimi ni. Temeljne metode dela so enake kot pri rednih študentih. Metode so podobne. Itn.) Posamezni predavatelji pa posebnost odraslih v izobraževanju izkoristijo tudi pri metodah dela, in pojasnjujejo:

Metode dela izbiram tako, da lahko vključujem izkušnje udeležencev in njihovo predznanje.

Pri izrednih študentih je več razprave in praktičnih primerov.

Izredni študenti so bolj samostojni in sodelujejo pri vajah. Več poudarka je na praktičnih primerih.

Uporabljal sem veliko primerov, manj je bilo direktnih predavanj. Naredil sem izbor bolj in manj pomembnega. Uporabljam prosojnice in vključujem metodo pogovora. Pri mladini bolj poudarim teorijo.

Pri izrednih študentih bolj poudarjam teoretična izhodišča, saj tega ne obvladajo dovolj.

Pri vajah delamo veliko v parih in skupinah. Zelo spodbujam pogovor in sploh komunikacijo. Veliko je ponavljanja in utrjevanja.

Iz pojasnil predavateljev je videti, da se mnogi zavedajo posebnosti v izobraževanju odraslih in izkoristijo prejšnje znanje in izkušnje odraslih udeležencev izobraževanja. Uporabljajo pestre in dejavne metode dela, delajo individualno ali v skupini in si pri tem pomagajo z različnimi tehničnimi pripomočki (grafoskop, računalnik, snemanja s kamero ipd.).

---

¹³ Navodila za prilagajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslim udeležencem izobraževanja, Uradni list RS št. 80/1998.

Vodstvo šole

V Delnem poročilu šole¹⁴ je zapisano:

Predavatelji so, mnogi tudi v sodelovanju z nami, vložili veliko energije in znanja v priprave in izvedbo predavanj. Vsi skupaj smo se trudili, da bi bila predavanja in študij aktiven proces, ki bi omogočal sodelovanje študentov, pri čemer so študenti, zlasti izredni, pokazali izreden dar za seminarske naloge, pripravo prezentacij in komunikacijskih nastopov. Povratne informacije študentov in predavateljev kažejo, da so učinkovite predvsem tiste metode in oblike dela, ki omogočajo aktivno sodelovanje in komunikacijo med predavateljem in študenti (skupinsko delo, predstavitve, delo v parih, brainstorming, reševanje problemov itn.) in seveda laboratorijske vaje.

Udeleženci

Udeleženci so takole odgovorili na vprašanje o ustreznosti uporabljenih metod dela v programu:

Preglednica 7: Ali je bilo posameznim metodam dela v izobraževalnem programu namenjeno dovolj časa?

METODA	PREMALO ČASA		RAVNO PRAV		PREVEČ ČASA	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Predavanje, razlaga	0	0	19	90	2	10
Razprava v skupini	4	19	16	76	1	5
Demonstracija	6	30	13	65	1	5
Praktično delo (vaje)	11	52	10	48	0	0
Delo v dvojicah ali v manjši skupini	12	57	8	38	1	5

Predavanjem je bilo po mnenju udeležencev izobraževanja namenjeno ravno prav časa (90 % odgovorov), večji del vprašanih je bil zadovoljen tudi z deležem razprav v skupini (76 %). Premalo časa so po mnenju udeležencev izobraževanja predavatelji namenili delu v dvojicah ali v manjših skupinah (57 % odgovorov) ter praktičnemu delu in vajam (52 %).

Posamezni udeleženci izobraževanja so le za predavanja sodili, da jim je bilo namenjeno preveč časa.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Predavatelji upoštevajo s programom predvidene oblike, kot so predavanja in vaje. Povečini uporabljajo dejavne metode dela, povezujejo teoretična spoznanja s praktičnimi izkušnjami udeležencev in se tudi pri uporabi metod prilagajajo prejšnjemu znanju in izkušnjam odraslih udeležencev izobraževanja.

Udeleženci izobraževanja si želijo več dejavnosti v izobraževanju, več dela v dvojicah in manjših skupinah, več praktičnega dela in vaj.

---

¹⁴ Delno poročilo o delu višje strokovne šole za Poštni promet in Telekomunikacije, (2000)

Vodstvo šole se zaveda pomembnosti metod in oblik dela, ki omogočajo aktivno sodelovanje udeležencev izobraževanja in predavateljev in take metode tudi spodbuja.

Predlagamo, da šola še naprej spodbuja predavatelje k uporabi dejavnih metod in oblik dela.

3.3 USTREZNOST NAČINOV OCENJEVANJA ZNANJA (Andragoški center Slovenije)

Strokovne smernice in merila za presojo ustreznosti

Ko v izobraževalnem programu opredeljujemo oblike preverjanja in ocenjevanja znanja za odrasle, moramo upoštevati uporabo prijemov, ki temeljijo na neposrednem preverjanju znanja v raznih okoliščinah in dejavnostih, ki so bliže življenjskim položajem, udeleženci pa se lahko vanje vživijo. Pri izobraževanju odraslih, zlasti pri tistih programih, ki temeljijo na poklicnih izkušnjah, je še posebej pomembno, da se za preverjanje znanja izbirajo naloge in konkretni delovni problemi, ki jih je na podlagi naučenega mogoče rešiti. Naloge, ki se uporabljajo za preverjanje in ocenjevanje, morajo biti oblikovane tako, da so blizu pojmovnemu svetu odraslih in načinu njihovega sporazumevanja. Pri odločanju o obliki in načinih preverjanja in ocenjevanja znanja je treba upoštevati možnosti in okoliščine različnih organizacijskih izpeljav programa za odrasle in načine pridobivanja in dokazovanja znanja (na primer šolska organizacija, vodeno samoizobraževanje, izpitni sistem ipd.). Znanje odraslih se načeloma preverja pri predmetnih izpiti. Za odrasle so primerne tudi takšne oblike preverjanja in ocenjevanja znanja, ki omogočajo povezavo teorije in prakse in preverjanje znanja pri reševanju konkretnih problemov iz prakse (na primer praktični izdelek, seminarska naloga, projekt, prikazi v resničnem delovnem okolju).

Izhajajoč iz takšnih strokovnih izhodišč smo ustreznost načinov preverjanja in ocenjevanja znanja v izobraževalnem programu presojali glede na:

- uporabo znanja za reševanje konkretnih primerov iz prakse (ali so oblike preverjanja znanja takšne, da odrasli z njimi izkazuje aplikativno znanje in mu omogočajo, da novo pridobljeno znanje zna uporabiti za reševanje praktičnih primerov);
- obremenjenost odraslih s študijskim procesom (ki izhaja iz tega, da poleg izobraževanja opravljajo še druge vloge);
- ustreznost oblik glede na zmanjšan obseg organiziranega izobraževalnega dela, ki ga imajo odrasli na voljo;
- ustreznost časovne razporeditve posameznih oblik preverjanja in ocenjevanja znanja.

Oprelitev načinov preverjanja in ocenjevanja znanja v izobraževalnem procesu

Program določa splošne obveznosti študentov in obvezne oblike ocenjevanja v splošnem delu, kjer na preglednici na splošni ravni opredeli vse obveznosti. Izobraževalni program na ravni kataloga znanja nima posebej opredeljene sestavine Preverjanje in ocenjevanje znanja. Izobraževalni program niti v splošnem delu niti v katalogih znanja nima opredeljenih meril ocenjevanja za posamezne oblike in načine preverjanja in ocenjevanja znanja. Opredeljene oblike ocenjevanja znanja so: pisni izpit, ustni izpit, seminarska naloga (projekti, storitve), vaje, delni izpit. Pogoj za opravljanje izpita iz posameznega predmeta so uspešno opravljene vaje in predpisane seminarske, projektne naloge ali storitve.

Prilagoditve izobraževalnega programa odraslim udeležencem izobraževanja

Posebnih prilagoditev obveznih načinov ocenjevanja znanja za odrasle ni.

Pri izpeljavi programa je izobraževalna organizacija upoštevala Navodila za prilagajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslim udeležencem izobraževanja.

PRIKAZ IZIDOV

Predavatelji

Pri 14 predmetih v predmetniku (izvzeto je praktično izobraževanje) so predvideni in ocenjeni pisni izpiti (ali ponekod pozitivno ocenjeni vsi delni izpiti), vaje so ocenjene pri 12 predmetih, pri 7 predmetih so predvideni delni izpiti, seminarske naloge morajo biti ocenjene pri šestih predmetih, prav tako so pri šestih predmetih ocenjeni ustni izpiti. Pri praktičnem izobraževanju (če ga opravlja) študent napiše poročilo o delu za vsako leto posebej in ga tudi ustno zagovarja.

V poglavju splošnega dela programa Obvezni načini ocenjevanja znanja piše še, da so pogoj za opravljanje izpita iz posameznega predmeta uspešno opravljene vaje in predpisane seminarske, projektne naloge ali storitve.

Predavatelje smo vprašali za mnenje, ali so obvezni načini preverjanja in ocenjevanja znanja v izobraževalnem programu ustrezno opredeljeni. Večji del predavateljev (12) je odgovoril pritrdilno, štirim predavateljem predvidene oblike le delno ustrezajo. Nekateri menijo, da se niso obnesli delni izpiti, drugi spet so se odločili le za pisne, in ne za ustne izpite, seminarsko nalogo so premaknili iz prvega v drugi letnik ipd.

Zanimalo nas je še, kdaj in kako sami preverjajo znanje pri svojem predmetu, ko gre za odrasle. Odgovore prikazujemo v preglednici.

Preglednica 8: Uporabljeni načini preverjanja in ocenjevanja znanja pri odraslih

<i>NAČIN</i>	<i>ŠTEVILO PREDMETOV</i>	<i>%</i>
Z izpiti	15	94
Z delnimi izpiti	7	44
S projektno nalogo	1	6
S seminarsko nalogo	6	37
Z raziskovalno nalogo	0	0
Z demonstracijskim nastopom	4	25

Večina predavateljev ocenjuje znanje na izpitih, ki so pri nekaterih predmetih tudi delni. Pretežno so to pisni izpiti, pri 6 predmetih tudi ustni. Pri nekaterih predmetih izdelajo udeleženci izobraževanja seminarsko nalogo (predstavijo jo tudi ustno), ki jo predavatelj oceni, ponekod so ocenjeni tudi

demonstracijski nastopi. Le enkrat je v odgovorih predavateljev omenjena tudi ocena projektne naloge, ki pa ni med obveznimi načini ocenjevanja znanja.

Svoje odgovore so predavatelji dopolnjevali:

Ocenjujem sodelovanje pri vajah. Upoštevala sem tudi nastop.

Seminarska naloga prispeva 20 % k oceni predmeta.

Izpit je sestavljen iz treh delov: kolokvij (25 %), seminarska naloga (24 %), praktični izpit (50 %).

Izpit je pisni. Redni študenti so imeli na voljo dva kolokvija, pri izrednih tega ni bilo, saj so imeli urnik preveč izpolnjen že z drugimi predmeti.

Pisni izpit imam samo pri izrednih študentih. Seminarska naloga je obvezna, ni pa del ocene.

Odrasli imajo delne izpite v dveh delih, za 1. in 2. letnik.

Izpit je samo pisni. Seminarska naloga ne vpliva na zvišanje ali nižanje ocene. Vendar pa mora biti izpit uspešno opravljen.

Iz pojasnil predavateljev je videti, da iščejo kriterije in najbolj primerne postopke za ocenjevanje pri svojem predmetu. Smiselno je, da jih pri tem šola usmerja, omogoča dogovore med predavatelji sorodnih predmetov in doseže, da bodo kriteriji za ocenjevanje, ki so doslej različni, tudi nasprotujoči, čim bolj jasni (tudi študentom) in usklajeni med predmeti.

Vodstvo šole

Iz Delnega poročila šole je razvidno, da šola spremlja uspešnost udeležencev izobraževanja. Zapisali pa so, da bo potrebno spremljati več generacij študentov, da bodo lahko oblikovali jasnejše kriterije zahtevnosti znanja za ta program.

Udeleženci

Odrasle udeležence smo vprašali, kaj sodijo o uporabljenih načinih preverjanja in ocenjevanja znanja. S tem smo želeli dobiti čim bolj objektivno in celostno podobo o primernosti preverjanja in ocenjevanja znanja odraslim, kot je obvezno predvideno v izobraževalnem programu in kot ga uporabljajo predavatelji.

Preglednica 9: Udeleženci ocenjujejo ustreznost načinov preverjanja in ocenjevanja znanja (N = 21)

NAČIN	PRIMERNO		NEPRIMERNO		NI ODGOVORA	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
S pisnimi izpiti	20	95	1	5	0	0
Z ustnimi izpiti	19	90	0	0	2	10
Z delnimi izpiti	18	86	1	5	2	10
S projekti	8	38	7	33	6	29
S seminarsko nalogo	13	62	8	38	0	0
Z raziskovalno nalogo	7	33	7	33	7	33
S praktičnim izdelkom	10	48	6	29	5	24
S pisanjem eseja	5	24	7	33	9	43

Udeleženci izobraževanja so (skoraj) povsem zadovoljni s pisnimi izpiti (95 %), enako jim ustrezajo ustni izpiti (90 %) in tudi delni izpiti (86 %). Dvema tretjinama odraslih, ki so odgovorili na

vprašalnik, ustrezajo tudi seminarske naloge (62 %), vendar dobri tretjini odraslim (38 %) seminarska naloga ne ustreza. Manj primerne se jim zdijo še raziskovalne naloge in projekti.

Zanimivi in ponekod kritični so komentarji študentov k odgovorom:

S kombiniranimi metodami preverjanja znanja je moč izluščiti realnejšo predstavo znanja študentov. Na izpitih je mogoče bolje preizkusiti znanje kot s seminarskimi, raziskovalnimi nalogami, ki so bolj ozko usmerjene.

Običajno so izredni študenti preobremenjeni, da bi lahko "producirali" veliko gradiva za seminarske naloge in pri raziskovalnem delu.

Seminarske naloge niso pri oceni nič upoštevane, čeprav je bilo marsikje rečeno drugače.

Seminarskih nalog je preveč, v največji meri se ne upoštevajo.

Seminarske, raziskovalne naloge so le redko sad študentovega dela. Ponavadi se jih ker prepíše.

Odgovori udeležencev izobraževanja opozarjajo, kako oni občutijo ocenjevanje znanja. Šola mora spodbuditi predavatelje, da bodo usklajevali kriterije za ocenjevanje. Sodimo, da je treba k skupni oceni upoštevati tudi izdelano seminarsko nalogo, tako zahteva tudi izobraževalni program.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Predavatelji ocenjujejo znanje v skladu z zahtevami v programu, ki jih tudi delno modificirajo. Tako je najbolj uveljavljen pisni izpit, šest predmetov ocenjujejo predavatelji tudi ustno. Delni izpiti potekajo predvsem pisno. Predavatelji ocenjujejo še vaje, predpisane seminarske in projektne naloge ali storitve, kar je tudi pogoj za opravljanje izpita ob koncu predmeta.

Udeleženci izobraževanja so bili po večini zadovoljni s predpisanim načinom ocenjevanja, niso pa se strinjali s predavatelji, ki pri skupni oceni ne upoštevajo tudi seminarske naloge.

Predlagamo, da šola na različne načine pripravlja in usposabljanja predavatelje, da bodo izboljševali prakso ocenjevanja, usklajuje in spodbuja naj izdelavo natančnejših kriterijev za ocenjevanje pri posameznih predmetih in med predmeti in razvija posluš predavateljev za različne načine ocenjevanja znanja pri odraslih.

3.4 USTREZNOST ORGANIZACIJE IN IZPELJAVE IZOBRAŽEVANJA V ŠOLI IN PRI DELODAJALCU GLEDE NA SPREJETI KATALOG ZNANJA- ODRASLI (Andragoški center Slovenije)

V tem delu smo presojali ustreznost treh za izobraževanje odraslih zelo pomembnih sestavin izobraževalnega programa ter prilagoditev le-teh v izobraževanju odraslih, in sicer:

- prilagoditev obsega ur v predmetniku,
- izbrane organizacijske oblike,
- opredeljenih prostorskih razmer, študijske literature in velikosti skupin.

Pri tem smo uporabili merila za presojo ustreznosti opredelitve organizacije izobraževanja odraslih. Ugotavljali smo, ali:

- so zagotovljene takšne možnosti za organizacijo in izpeljavo izobraževanja, ki omogočajo doseganje ciljev izobraževalnega programa in posameznih katalogov znanja in s tem enakovrednost standardov znanja v izobraževanju odraslih;
- je upoštevana obremenjenost odraslih, ki izhaja iz delovnih in drugih nalog, ki jih opravljajo poleg izobraževalnih;
- je izobraževanje odraslih odprto in prožno, ali so upoštrevane različne poti do znanja v izobraževanju odraslih (prožnost in odprtost izbrane organizacijske oblike v sami izpeljavi ter možnosti vplivanja odraslih);
- so izpolnjeni drugi pogoji, ki sodijo h kakovostni organizaciji in izpeljavi izobraževanja odraslih (prostorski pogoji, študijska literatura, velikost skupin).

Ustreznost prilagoditve obsega ur v predmetniku

Strokovne smernice in merila za presojo ustreznosti

Obseg ur v predmetniku je zmanjšan zato, ker imajo odrasli, ki se znova začno izobraževati, navadno že nekaj izobraževalnih in delovnih izkušenj, ki jih lahko koristno uporabijo pri svojem izobraževanju. Tako nekatere vsebine hitreje absolvirajo, saj jih že poznajo. Drugi razlog, zaradi katerega je zmanjšan obseg ur organiziranega izobraževalnega dela za odrasle, je tudi ta, da pri odraslih po navadi ni vzgojnih vsebin. Pri zmanjševanju obsega ur v izobraževanju odraslih moramo biti pozorni, da je le-to ustrezno, neustrezno prilagajanje (prevelika krčitev ur neposrednega pouka) namreč poslabša kakovost izobraževanja, oteži doseganje ciljev izobraževalnega programa in s tem enakovrednost standardov znanja z izobraževanjem mladine.

V evalvaciji smo ugotavljali:

- uresničljivost ciljev pri posameznih predmetih v predvidenem obsegu ur,
- ustreznost obsega ur pri posameznem predmetu glede na potrebe udeležencev,
- ustreznost obsega ur glede na predvidene oblike dela v programu (predavanja, vaje).

Opredelitev ur v izobraževalnem programu

Izobraževalni program v predmetniku v dveh letnikih obsega: 300 ur za skupne strokovne predmete, 348 ur za temeljne strokovne predmete, 592 ur za posebne strokovne predmete in 760 ur za praktično izobraževanje. V predmetniku je posebej določen čas za predavanja, seminarske in laboratorijske vaje.

Prilagoditev za odrasle

V programu ni posebnih prilagoditev za odrasle.

Po informaciji iz Delnega poročila šole (str. 5) in Prilogi k programoma Višje šole za telekomunikacije in Višje šole za poštni promet, Predlog prilagoditve izvedbe programov izobraževanju odraslih, so trajanje izobraževanja delno prilagodili odraslim udeležencem izobraževanja. Po podatkih, ki jih je šola poslala na zahtevo Strokovnega sveta za poklicno in

strokovno izobraževanje¹⁵ so načrtovali za temeljne strokovne predmete 212 ur (71 %), za temeljne strokovne predmete 272 ur (78 %) in za posebne strokovne predmete (brez predmeta ekonomika poštnega poslovanja, ki ga tedaj, ko so pošiljali podatke, še niso izpeljali) 212 ur ali 43 %. Števila ur za praktično izobraževanje niso spreminjali. Pri treh skupinah predmetov (brez ekonomike poštnega poslovanja) je bil obseg neposrednega izobraževanja prilagojen na 61 % časa, predvidenega v programu za redne študente. Po podatkih šole¹⁶ je bilo za odrasle v poskusni izpeljavi programa predvideno v poprečju 80 % ur od načrtovanih v uradno potrjenem izobraževalnem programu.

PRIKAZ IZIDOV

Predavatelji

Predavatelje smo vprašali, ali so cilji kataloga znanja pri njihovem predmetu uresničljivi v predvidenem obsegu ur, in dobili tele odgovore.

Preglednica 10: Uresničljivost ciljev kataloga znanja pri posameznem predmetu v predvidenem obsegu ur

PREDMET	URESNIČLJIVOST		
	Da	Deloma	Ne
Strokovna terminologija v tujem jeziku/an1	X		
Strokovna terminologija v tujem jeziku/an2		X	
Poslovno sporazumevanje in vodenje PSV	X		
Ekonomika in menedžment podjetja EMP ¹⁷			
Varnost in varstvo pri delu VVD	X		
Računalništvo in informatika RAI	X		
Pogodbeno pravo PPR	X		
Statistika in poslovna matematika SPM ¹⁸	X		
Trženje in kakovost storitev TKS	X		
Organizacija poštna dejavnosti OPD	X		
Notranji poštni promet NPP	X		
Mednarodni poštni promet MPP	X		
Denarno poslovanje DEP	X		
Logistika LOG ¹⁹	X	X	
Ekonomika poštnega poslovanja EPP	X		

Dobili smo podatke za 13 predmetov (za predmet strokovna terminologija v tujem jeziku (angleščina) sta odgovarjala dva predavatelja; za predmeta statistika in poslovna matematika ter logistika sta odgovorila na vprašanje po dva predavatelja). Predavatelji so bili v večini prepričani, da bodo v določenem obsegu ur uresničili s programom načrtovane cilje. Le predavatelji dveh predmetov dvomijo, da bodo cilje lahko uresničili. Svoje odločitve pojasnjujejo:

Cilje bi lahko uresničili, če bi imeli na razpolago še eno leto STJ

V glavnem so uresničljivi. Določene vsebine obravnavam bolj površno, druge poglobljeno. SPM

¹⁵ Sklep Strokovnega sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje na 47. seji dne 30. 3. 2001.

¹⁶ Vodeni intervju za vodjo izobraževalnega programa Poštni promet.

¹⁷ Za predmet ni podatkov.

¹⁸ Podatke sta dala dva predavatelja.

¹⁹ Podatke sta dala dva predavatelja

Pri odraslih gre za izpopolnjevanje že dobljenega znanja iz dela. OPD

Vsako področje skušam razlagati s praktičnimi primeri. Izredni študenti poglobljajo svoje znanje in so bolj samozavestni, mladina se ukvarja z razumevanjem snovi. DEP

Obseg ur smo zmanjšali, ker ne obravnavamo logistike kot vede (kar je predvideno v katalogu na začetku), ampak obravnavamo logistiko z vidika podjetja, uporabno logistiko. LOG

Pri odraslih zmanjkuje časa, čeprav so bolj dovtetni, lažje dojemajo snov. LOG

V programu so s tega vidika posebej občutljivi predmeti, ki temeljijo na poprejšnjem znanju področja, tako npr. v tem programu poslovno sporazumevanje v tujem jeziku. Smiselno je pred začetkom predmeta pregledno ponoviti in utrditi splošno znanje tujega jezika za vse, ki to želijo. Že v vmesnem poročilu je vodstvo šole zapisalo (v prilogi Samoevalvacija predavateljev), da predavatelji tujih jezikov predlagajo dodatne tečaje za osvežitev znanja jezika, povečanje števila ur in selekcijo glede na prejšnje znanje pri posameznem jeziku. V Končnem poročilu²⁰ šola ne omenja več vprašanj tujega jezika, pač pa matematike, ko zapiše (str. 8), da bo pomanjkljivo znanje matematike treba reševati z dodatnimi predavanji iz osnov višješolske matematike.

Sicer pa je iz zapisanih mnenj predavateljev mogoče razbrati, kako posamezniki ravnaajo ob prilagajanju števila ur odraslim. Nekateri razumejo, da je mogoče obseg neposrednega pouka zmanjšati zaradi prejšnjega znanja in izkušenj odraslih, drugi selekcionirajo snov in predstavijo udeležencem izobraževanja temeljne vsebine ali predmet zgolj z uporabnega vidika, spet tretji bolj ali manj utemeljeno pričakujejo, da se bo obseg predavanj za njihov predmet povečal.

Udeleženci

Udeleženci izobraževanja so s svojega vidika presojali, kako jim ustreza omejeno število ur za posamezen predmet. Zanimalo nas je, ali so se zaradi zmanjšanega obsega ur po njihovem mnenju pojavljale kake težave in kje so se pojavile.

Preglednica 11: Ustreznost obsega ur pri posameznem predmetu (N = 21)

PREDMET	PREMALO ČASA		RAVNO PRAV		PREVEČ ČASA		NI ODGOVOR A	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Strokovna terminologija v tujem jeziku	9	43	12	57	0	0	0	0
Poslovno sporazumevanje in vodenje	1	5	15	71	5	24	0	0
Ekonomika in menedžment podjetja	5	24	15	71	1	5	0	0
Varnost pri delu	0	0	12	57	9	43	0	0
Računalništvo in informatika	14	67	7	33	0	0	0	0
Pogodbno pravo	3	14	14	67	4	19	0	0
Statistika in poslovna matematika	5	24	14	67	2	10	0	0
Trženje in kakovost storitev	5	24	16	76	0	0	0	0
Organizacija poštne dejavnosti	4	19	14	67	3	14	0	0
Notranji poštni promet	4	19	15	71	2	10	0	0
Mednarodni poštni promet	3	14	15	71	3	14	0	0
Denarno poslovanje	2	10	15	71	4	19	0	0
Logistika	2	10	13	62	6	29	0	0
Ekonomika poštnega poslovanja	4	19	14	67	3	14	0	0

²⁰ Končno poročilo..., (2002)

Praktično izobraževanje ²¹	5	24	10	48	1	5	5	24

Udeleženci izobraževanja so se v velikem deležu odločali, da je bilo ravno prav časa na voljo za predmete trženje in kakovost storitev (76 %), poslovno sporazumevanje in vodenje, ekonomika in menedžment podjetij, notranji poštni promet, mednarodni poštni promet, denarno poslovanje (po 71 % odgovorov).

Premalo časa je bilo po njihovem mnenju na voljo za predmete računalništvo in informatika (67 % odgovorov), strokovna terminologija v tujem jeziku (43 % odgovorov), statistika in poslovna matematika, ekonomika in menedžment podjetja in trženje in kakovost storitev (po 24% odgovorov).

Preveč časa pa so po mnenju udeležencev izobraževanja namenili predmetom varnost in varstvo pri delu (43 % odgovorov), logistika (29 %) in poslovno sporazumevanje in vodenje (24 % odgovorov).

Primerjave med odgovori predavateljev in udeležencev izobraževanja se ponekod razlikujejo. Dovolj usklajeni so odgovori pri predmetu strokovna terminologija v tujem jeziku, ko udeleženci menijo (43 %), da imajo premalo časa za predmet, eden od predavateljev pa tudi, da cilji predmeta niso uresničljivi v predvidenem obsegu ur. Pri predmetu logistika mnenja predavatelja ne potrdijo udeleženci izobraževanja, saj nekateri trdijo prav nasprotno, da je predmetu namenjeno preveč časa (29 %). Kaže pa premisliti odgovore udeležencev o predmetu računalništvo in informatika, kjer dve tretjini udeležencev opozarja, da je treba povečati obseg neposrednega pouka.

Vodja izobraževalnega programa

V tem delu evalvacije smo uporabili podatke, ki nam jih je poslala višja strokovna šola potem, ko smo jo na zahtevo Strokovnega sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje prosili za podrobnejše podatke o prilagajanju predmetnika, trajanja in obsega ur izobraževanja za odrasle.

Kriteriji, ki jih je navedla šola za tak obseg prilagojenega števila ur:

- prilagodili so čas in kraj izobraževanja
- možnost za organizirano izobraževanje je bila le ob koncu tedna
- populacija udeležencev je iz vseh krajev Slovenije (različna oddaljenost)

Med razlogi pa so našli:

- poskusna izpeljava (predmeti so izvedeni prvič, zato jih prvo leto ni mogoče krčiti, saj preskušajo tudi vsebine)
- predstavljeno bo novo znanje tudi za populacijo odraslih z izkušnjami, zlasti pri nekaterih skupnih, temeljnih in posebnih strokovnih predmetih.

Pri praktičnem izobraževanju šola ni zmanjševala števila ur, torej ni bilo prilagoditve.

SKLEPNE UGOTOVITVE

²¹ Nekateri udeleženci izobraževanja so odgovorili tudi za ta predmet, čeprav so bili oproščeni praktičnega izobraževanja.

Obseg ur neposrednega izobraževanja za odrasle udeležence izobraževanja navadno določi organizator izobraževanja v dogovoru s predavateljem predmeta. Vodstvo se je odločilo za sorazmerno manjše krčenje števila ur, saj so menili, da je ob prvi izpeljavi treba preverjati tudi vsebine. V programu je namreč veliko novosti, ki jih doslej še ni bilo v izobraževalnih programih. Najbolj so krčili obseg neposrednega izobraževanja pri skupini posebnih strokovnih predmetov, verjetno zaradi večjih delovnih izkušenj odraslih, ki ta področja že poznajo iz prakse.

Kljub ustreznemu obsegu ur neposrednega izobraževanja za odrasle udeležence izobraževanja v tej skupini je treba vedno znova, za vsako učno skupino ponovno presojsati o obsegu ur za posamezne predmete. Tokratna skupina bi npr. potrebovala več ur za predmeta računalništvo in informatika in poslovno sporazumevanje v tujem jeziku. Vpeljati je mogoče pripravljalne tečaje pri tujem jeziku, kjer bi udeleženci obnovili znanje jezika, ali povečati obseg ur za vaje, npr. na računalniku.

Načrtovalci prilagojenega programa za odrasle naj torej ob vsaki študijski skupini znova presojsajo, v kakšnem obsegu izpeljati predmet, da bodo cilji iz kataloga znanja zadovoljivo doseženi.

Ustreznost izbrane organizacijske oblike

Strokovne smernice in merila za presojo ustreznosti

Organizacija izobraževanja odraslih dopušča različne mogoče oblike izpeljave programa. Način organizacije izpeljave izhaja iz ciljne skupine, vsebine, trajanja in drugih sestavin programa. Izbirati pa je mogoče med razrednopredmetno organizacijo, tečajno obliko, modulsko zasnovo, konzultativno-inštruktivnim poukom, seminarjem, izobraževanjem na daljavo ipd. ali kombinirano med različnimi organizacijskimi oblikami. Poleg skupinskih oblik izpeljav je mogoče predvideti tudi individualne, na primer vodeno samoizobraževanje ali pa kombinacijo skupinskega in individualnega dela.

V evalvaciji smo ugotavljali:

- kako je organiziran izobraževalni proces in razloge za tako organizacijo,
- ali predavatelji in udeleženci izobraževanja sodelujejo pri organizaciji izobraževanja,
- mnenja o prilagoditvah, ki jih je izpeljala šola,
- ustreznost časa, namenjenega izobraževanju.

PRIKAZ IZIDOV

Dveletni izobraževalni program višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet je šola načrtovala izpeljati za odrasle udeležence izobraževanja v treh študijskih letih, kar je časovno ustrezno po kriterijih izobraževanja odraslih. Program so predvideli izpeljati v obsegu 80 % ur, predvidenih z uradno sprejetim programom za redne študente.

Program je potekal v tečajni obliki, nekatere vsebine, ki jih izredni študenti že poznajo iz prakse, so skrčili. Ni pa bilo bistvenih odstopanj med obsegom predavanj pri rednih študentih in odraslih udeležencih izobraževanja, so zapisali v končnem poročilu. Predavanja in vaje so potekale dva dni ob koncu tedna po predvidenem razporedu in programu, pa tudi dodatni dan v tednu, prvo leto vse do konca junija. Nekatere vaje in ogleds so izpeljali na terenu.

Vsi vprašani predavatelji (16) so soglašali s tako organizacijo izobraževanja, odgovore pa so utemeljevali:

Tečajna oblika, 2-krat po štiri ure na teden, se mi zdi ustrezna. Izpeljava je podobna intenzivnemu tečaju, in to je za odrasle primerno.

Bolj strnjena izpeljava se mi zdi primerna, saj so izredni študenti pripravljene delati bolj strnjeno.

Izredni študenti imajo predavanja ob petkih in sobotah, 2-krat po 4 ure, kar je ustrezno. Želeli bi si predavanja tudi v začetku tedna, saj jih ima kar nekaj službo tudi ob sobotah.

Po izjavah predavateljev lahko presodimo, da je bila organizacija izobraževanja ustrezna.

Na vprašanje, ali naj bi bila v katalogu znanja opredeljena tudi posebna sestavina Organizacijska oblika, so vsi predavatelji odgovorili nikalno.

Udeleženci izobraževanja so se zelo različno odločali na vprašanje, ali jim je ustrezal čas in urnik izobraževanja.

Preglednica 12 : Ustreznost časa izobraževanja, udeleženci (N = 21)

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
Da	15	71
Ne	6	29
Brez odgovora	0	0
Skupaj	21	100

Večjemu delu udeležencem izobraževanja (19 ali 71 %) je ustrezal čas izobraževanja. Svojo odločitev, da mu čas ustreza, pa je pojasnil le eden, ko je zapisal:

Osebno se mi zdi idealen.

Udeleženci, ki so bili z časom izobraževanja nezadovoljni, teh je bilo med vsemi, ki so odgovorili na vprašanje, 6 ali 29 %, so pojasnjevali:

Težko je uskladiti vsakdanji delavnik s predavanji. Neprimerno je, da so bila predavanja trikrat na teden.

Čas je bil v redu, urnik pa preveč natrpan, saj ob službi in družini težko obiskuješ predavanja trikrat na teden. (več odgovorov)

Predavanja ob sobotah bi lahko prestavili na kak drug dan v tednu.

Preveč strnjeno, natrpano. Preveč predmetov hkrati se mi ne zdi primerno in tudi ne kakovostno.

Razmislite, ali je koristno, da so predavanja poslovne matematike tik pred statistiko, da izpitni roki kasneje sovpadajo.

Odgovarjali so tudi na vprašanje, ali so lahko vplivali na določanje časa predavanj in razvrstitev predmetov na urniku. Na čas predavanj so lahko vplivali (70 % odgovorov, da so vplivali), zelo malo po njihovem mnenju pa na razvrstitev predmetov na urniku (70 % udeležencev je odgovorilo, da niso imeli vpliva).

Vodja izobraževanja je v odgovoru na vprašalnik o prilagajanju programa omenila, da bi morali organizacijo izobraževanja v tem programu skrajšati na dve leti ali dve leti in pol. Spremembo je utemeljevala, češ da imajo odrasli pri temeljnih strokovnih predmetih in posebnih strokovnih predmetih že določeno prejšnje znanje in izkušnje, kar omogoča opuščanje nekaterih vsebin in s tem zmanjšanje obsega ur. Ugotavljajo tudi, da se posamezni sklopi vsebin ponavljajo, pojavljajo se pri več predmetih.

Vodja izobraževanja meni, da prilagajanje programov višjega strokovnega izobraževanja odraslim ni sistemsko urejeno. Sedanja Navodila veljajo za vse stopnje izobraževanja. Predlaga, naj bi pri pripravi katalogov znanja sprejeli in dopisali tudi prilagoditve izobraževanju odraslih.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Za prvo generacijo odraslih udeležencev izobraževanja je šola načrtovala izpeljavo programa v treh letih, redni študij je bil podaljšan za dva semestra. Izkazalo se je, da bi bilo mogoče program izpeljati v krajšem času. Vodja izobraževanja predlaga skrajšanje izpeljave na dve leti ali dve leti in pol. V Končnem poročilu šole pa ni informacije ali predloga za tako spremembo.

Soglašamo, da bi bilo program mogoče izpeljati v petih semestrih, šesti pa bi bil na voljo za izdelavo diplomske naloge. Podobno so organizirale izobraževanje že mnoge višje strokovne šole.

Urniki izobraževanja je ustrezen, zlasti dolžina neposrednega pouka v enem dnevu, ko le-ta pogosto ne traja dalj kot štiri šolske ure. Za odrasle udeležence izobraževanja pa je preveč naporno, če potekajo predavanja za (pre)več predmetov hkrati ali pa so predmeti razvrščeni brez didaktične logike.

Predlagamo, da šola preuči vse možnosti, kako čim ustrezneje razvrščati predmete na urniku in ob tem ohranjati primerno ravnotežje med številom predmetov, ki so hkrati na urniku, in njihovo zahtevnostjo.

Ustreznost opredeljenih prostorskih razmer, študijske literature in velikosti skupin

Strokovne smernice in merila za presojo ustreznosti

Za kakovostno izpeljevanje izobraževanja je zelo pomembno, da v izobraževalnem programu ustrezno opredelimo vse tiste pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da takšno izobraževanje poteka in se programski cilji lahko uresničujejo. Zagotovitev ustreznih prostorskih razmer v izobraževanju odraslih pomeni, da morajo biti prostori funkcionalni, takšni, da omogočajo interakcijo med udeleženci, opremljeni z vsemi pripomočki, potrebnimi za kakovostno izpeljevanje programa. Povezani so z ustrezno opredelitvijo tako velikih skupin, da odraslim omogočajo aktivno delo, menjavo izkušenj ipd. Zelo pomemben pogoj, ki mora biti izpolnjen za kakovostno izobraževanje odraslih, je tudi študijska literatura. Odrasli namreč velik del izobraževanja opravijo s samostojnim delom, zato so jim ustrezna študijska literatura in drugi učni viri zelo pomemben pripomoček pri učenju.

PRIKAZ IZIDOV

Predavatelje, udeležence izobraževanja in vodjo izobraževalnega programa smo vprašali, kaj menijo o ustreznosti prostorskih razmer, učnih virov in velikosti skupin.

Prostorske razmere

Predavatelji, udeleženci izobraževanja in vodja izobraževalnega programa so takole ocenjevali prostorske razmere za izobraževanje.

Preglednica 13: Ustreznost opredeljenih prostorskih razmer za kakovostno izpeljavo

	Odgovori predavateljev N = 16		Odgovori udeležencev N = 21		Odgovor vodje izobraževanja	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Ustrezno	15	94	20	95	0	0
Neustrezno	1	6	1	5	1	100
Skupaj	16	100	21	100	1	100

Predavatelji so ugodno ocenili opredelitev prostorskih razmer za izpeljavo izobraževalnega programa in svojih odločitev niso pojasnjevali.

Udeleženci izobraževanja so lahko ocenjevali le resnične razmere, prostore, v katerih je potekalo njihovo izobraževanje, saj zahteve, ki je bila predpisana v izobraževalnem programu, niso poznali. Prostorske pogoje so pojasnjevali:

Premalo prostora za tako velike skupine. Težko je delati, če je v skupini preveč ljudi.

Premalo prostora (velikost učilnic).

Učilnice v PC so prevelike.

Vodja izobraževanja je prostorske pogoje ocenila kot neustrezne, vendar je iz njenih pojasnil mogoče razbrati, da je presojala bolj dejansko stanje, in ne pogojev, predpisanih s programom. Omenila je, da srednje in višje šole prostorsko ne sodijo skupaj, premalo imajo velikih predavalnic za 80 do 100 študentov. Težko je usklajevati urnik za mladino (na srednji stopnji) z urnikom na višji strokovni šoli.

V končnem poročilu je zapisano, da ugotavljajo, da se življenje in delo na višji strokovni šoli bistveno razlikuje od šolanja dijakov in da bo v prihodnje treba zagotoviti ločene prostore in možnosti za organizacijo študija, ki bo manj odvisna od razmer in organizacije na srednji šoli.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Prostorski pogoji so v izobraževalnem programu ustrezno opredeljeni.

Šola pa v prihodnje načrtuje izboljšati in urediti prostorske pogoje, da bodo ustrezali zahtevam izobraževalnega programa.

Študijska literatura

Predavatelji in udeleženci izobraževanja so ocenjevali tudi ustreznost študijske literature, ki je v izobraževalnem programu opredeljena za vsak predmet posebej kot posebna sestavina kataloga znanja z naslovom Okvirni seznam študijske literature.

Preglednica 14: Ustreznost študijske literature za kakovostno izpeljavo programa

	Odgovori predavateljev N = 16	Odgovori udeležencev N = 21

	Št.	%	Št.	%
Ustrezna	8	50	19	90
Neustrezna	8	50	2	10
Skupaj	16	100	21	100

Predavatelji so bili z okvirnim seznamom študijske literature le delno zadovoljni, saj kar polovici predavateljem seznam ni ustrezal. Navedeni literaturi so očitali zastarelost in pomanjkljivost. Odgovore so dopolnjevali:

Literatura je zastarela.

Literaturo je treba posodobiti in dopolniti.

Učbenik, ki je že zastarel, je treba prenoviti in dopolniti.

Dodati je treba novejšo literaturo s področja e-poslovanja.

Literatura je zastarela (5 do 10 let) Treba jo je nadomestiti z novimi avtorji in deli. Pri predavanjih dodajam nove, sveže stvari.

Literatura v tujem jeziku je glede na povprečno jezikovno znanje študentov prezahtevna. Deloma je literatura že zastarela. Osnovna literatura mora biti v slovenskem jeziku, dopolnjevat jo je treba z novejšo.

Predavatelj je pripravil priročnik, po katerem se učijo študenti. Literaturo je treba dopolniti z novejšimi viri.

Udeleženci izobraževanja so bili do učbenikov, ki so jim bili na voljo, manj kritični. Večina vprašanih (90 %) je menila, da je študijska literatura ustrezna. Ocenjevali so pač dejansko stanje, ne seznama študijske literature iz kataloga znanja. Svoje odgovore so utemeljevali:

Nekateri predavatelji so le predstavili teme, ne pa učnih gradiv, kar je bilo veliko breme.

Učbenikov v prvi generaciji skoraj nismo imeli.

Učbeniki so premalo pregledni in so neustrezni.

Pohvalno je, da se predavatelji držijo literature, ki so jo omenili na začetku predavanj.

Tudi vodja izobraževanja je v vmesnem poročilu opozorila na stisko z učnimi gradivi in zapisala (str. 6):

Začetni problem je bil zlasti pomanjkanje ustreznih učnih gradiv, ki bi bila prilagojena potrebam in standardom znanja višjega strokovnega izobraževanja. Od nastajanja katalogov s predlagamo literaturo in izpeljavo študija se je zlasti na hitro razvijajočih strokovnih področjih veliko spremenilo. Predavatelji so zato gradiva pripravljali sproti.

V Končnem poročilu je vodja menila, da bo potrebno izpeljati projekt izobraževanja na daljavo.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Seznam literature je po mnenju večine predavateljev sicer ustrezen, hkrati pa tudi pomanjkljiv in deloma zastarel. Seznam strokovne literature je treba nenehno dopolnjevat, kar je tudi naloga predavatelja.

Predavatelji pripravljajo za svoje predmete tudi interno študijsko gradivo, ki pa je v prvih začetkih izobraževalnega programa šele sproti nastajalo. Šola se bo v prihodnje odločila za projekt študija na daljavo.

Velikost skupin

V skladu z normativi, ki izhajajo iz visokega šolstva in veljajo tudi za višješolsko izobraževanje, so v izobraževalnem programu opredeljene te skupine za izpeljevanje izobraževanja: 60 udeležencev za predavanja, 30 udeležencev za seminarske vaje in 15 udeležencev za laboratorijske vaje.

Predavatelji niso posebej ocenjevali v programu opredeljenih velikosti skupin.

Vodja izobraževalnega programa meni, da opredeljeni pogoji za oblikovanje skupin niso ustrezni. Sodi, da je normativ za vaje, 30 udeležencev v skupini, previsok. Oblikovali so manjše skupine, zlasti pri predmetu strokovna terminologija v tujem jeziku.

Sicer pa je bilo že v Delnem poročilu nakazano, da je "kljub željam po idealnih pedagoško-andragoških pogojih, ki jih omogoča le delo v manjših skupinah, potekal del predavanj tudi v velikih skupinah". Ta del predavanj so izpeljali v učilnici 10 in v najetih prostorih pošte na Viču.

Večina udeležencev izobraževanja (90 %) je odgovorila, da velikost skupin (pri predavanjih in vajah) ustreza.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Ne vodja izobraževanja niti vsi udeleženci izobraževanja niso bili zadovoljni z velikostjo skupin, določeno v normativih. Predlagajo zlasti manjše skupine za seminarske vaje.

3.5 USTREZNOST MERIL ZA PRILAGAJANJE IN PRIZNAVANJE PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA ŠTUDENTOV VIŠJE ŠOLE Z DELOVNIMI IZKUŠNJAMI- ODRASLI (Andragoški center Slovenije)

V skladu s konceptom višjih strokovnih šol morajo študenti del svojega izobraževanja opraviti v delovnem okolju in si tako pridobiti znanje in praktične spretnosti, ki jih zahteva poklic. Če izpolnjujejo pogoje za priznavanje praktičnega izobraževanja, so le-tega lahko oproščeni in se jim prizna kot opravljeno.

Oprelitev organizacije praktičnega izobraževanja v izobraževalnem programu

Izobraževalni program Poštni promet določa praktično izobraževanje v podjetju, in sicer 400 ur v prvem in 360 ur v drugem letniku, 10 tednov v prvem letniku in 9 tednov v drugem.

V splošnem delu programa, v sestavini Izvedba izobraževalnega programa je zapisano, da izvajalec programa - višja strokovna šola skupaj z izvajalcem (-alci) praktičnega usposabljanja določi način izvedbe izobraževalnega programa; praktično izobraževanje se lahko izvede po koncu strokovno-teoretičnega izobraževanja, lahko pa se obe obliki periodično izmenjujeta v tedenskih intervalih. Vsebinsko in organizacijsko izvedbo praktičnega izobraževanja usklajujeta predavatelj višje šole - organizator praktičnega izobraževanja in mentor v podjetju. Študentom določata teme in seminarske

naloge. Mentor spremlja napredovanje praktične usposobljenosti študenta in o tem obvešča višjo šolo vsaj dvakrat letno. Študent se lahko praktično izobražuje v več podjetjih.

Prilagoditev praktičnega izobraževanja za odrasle

V programu ni posebnih prilagoditev za odrasle.

PRIKAZ IZIDOV

Vodja izobraževanja

V odgovoru na vprašalnik, ki ga je višja strokovna šola poslala Andragoškem centru na zahtevo Strokovnega sveta za poklicno in strokovno izobraževanje v letu 2001, je bilo sporočeno, da je odraslim priznana praktično izobraževanje, nadomestijo ga s pripravo seminarskih nalog pri strokovnih predmetih. Naloge so povezane s prakso. V prvem in drugem letniku izdelajo tako po tri seminarske naloge. S tem pridobijo oceno za praktično izobraževanje.

V prilogi k Delnemu poročilu²² je zapisano: "Študenti so pri izrednem študiju oproščeni praktičnega izobraževanja v podjetju, če imajo izkušnje na ustreznih delovnih nalogah, kar dokazujejo s potrdilom delodajalca. Obveznosti iz katalogov znanj za praktično izobraževanje lahko izpolnijo s seminarskimi nalogami, delovnimi poročili in referati, kot je določeno po programu".

Organizator praktičnega izobraževanja

V prvi generaciji odraslih študentov ni bilo takih, ki bi morali opravljati praktično izobraževanje. Zato tudi o organiziranosti praktičnega izobraževanja nismo spraševali.

Udeleženci

Udeleženci izobraževanja niso odgovarjali na vprašanja o praktičnem izobraževanju.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Prva generacija odraslih udeležencev izobraževanja ni opravljala praktičnega izobraževanja, saj so izpolnili pogoje in jim je bilo opravljanje praktičnega izobraževanja oproščeno. Praktično izobraževanje so nadomestili s seminarskimi nalogami.

Predlagamo, da šola v naslednjih generacijah spremlja in evalvira praktično izobraževanje tistih odraslih udeležencev izobraževanja, ki tega izobraževanja ne bodo oproščeni.

---

²² Priloga k programoma višje šole za Telekomunikacije in višje šole Poštni promet, predlog prilagoditve izvedbe programov izobraževanju odraslih. Pripravila Ida Srebotnik, prof. (brez datuma).

3.6 PEDAGOŠKO - ANDRAGOŠKA USPOSOBLJENOST DELODAJALCEV ZA IZVAJANJE PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA- ODRASLI (Andragoški center Slovenije)

Prva generacija odraslih udeležencev izobraževanja v programu Poštni promet je bila v celoti oproščena praktičnega izobraževanja. Pedagoško-andragoške usposobljenosti delodajalcev za izvajanje praktičnega izobraževanja zato ni bilo mogoče presojati.

3.7 PEDAGOŠKO - ANDRAGOŠKA USPOSOBLJENOST PREDAVATELJEV SKUPNIH STROKOVNIH, TEMELJNIH STROKOVNIH IN POSEBNIH STROKOVNIH PREDMETOV TER PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA- ODRASLI (Andragoški center Slovenije)

Strokovne smernice in merila za presojo ustreznosti

Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja²³ določa, da morajo imeti predavatelji višje šole najmanj visokošolsko izobrazbo ustrezne smeri in pedagoško-andragoško izobrazbo, tri leta delovnih izkušenj in vidne dosežke na svojem delovnem področju.

Programi višjih strokovnih šol so v naši izobraževalni praksi novost, zato smo želeli s poskusno izpeljavo izobraževalnega programa Poštni promet s pomočjo udeležencev poskusa (predavateljev, vodje izobraževalnega programa, udeležencev izobraževanja) ugotoviti, katero znanje o delu z odraslimi v programih višjih strokovnih šol se je izkazalo kot najpotrebnejše in katerega je najbolj primanjkovalo.

Pri evalvacijah poskusa se presoja ustreznost izobraževalnega programa, v tem delu torej ustreznost zahtevnosti kadrovskih pogojev za določen izobraževalni program, ne pa usposobljenost predavateljev šole, ki program poskusno izpeljuje. Kljub takšni opredelitvi evalvacij poskusa smo morali v tem delu razčleniti ustreznost kadrovskih pogojev s pomočjo predavateljev, ki izpeljujejo poskus na šoli, ti pa so lahko presojali potrebno usposobljenost samo po svojih izkušnjah in na podlagi analize svoje usposobljenosti.

V izobraževanju odraslih je nekaj posebnosti, ki jih morajo izobraževalci odraslih poznati in biti za obvladovanje le-teh ustrezno usposobljeni. Temeljni pogoj za takšno usposobljenost je pedagoško-andragoška izobrazba, ki da osebi splošno znanje o specifičnosti izobraževanja odraslih in za delo z njimi. Pedagoško-andragoška izobrazba je zakonska zahteva in jo morajo izpolnjevati vsi, ki poučujejo v javno veljavnih programih za odrasle. Poleg te pa pogosto posamezni izobraževalni programi ali ciljne skupine udeležencev, ki jim je program namenjen, zahtevajo od izobraževalcev še dodatno znanje in spretnosti. Kadar je tako, je treba dodatno znanje in spretnosti opredeliti tudi v izobraževalnem programu in ga, zato da bi dosegli kakovostno izobraževanje odraslih, priporočiti tistim, ki bodo izobraževalni program izpeljevali.

Upoštevajoč taka vsebinska izhodišča, smo pedagoško-andragoško usposobljenost predavateljev v izobraževalnem programu presojali glede na:

- zasnovano (koncept) višjih strokovnih šol, ki predvidevajo aktivne oblike dela (seminarje, vaje) za doseganje višjih ciljev uporabe teoretičnega znanja za reševanje problemov v strokovni praksi;
- ustrezno specialnodidaktično znanje in spretnosti za vpeljevanje sodobnih metod in oblik dela z odraslimi;

²³ ZOFVI, Uradni list RS, št. 12/96, 23/96, 22/00, 64/01

- znanje, ki je še posebno pomembno za delo z odraslimi;
- značilnosti in potrebe odraslih, ki se izobražujejo v programih višjih šol.

Opredelitev kadrovskih pogojev v izobraževalnem programu

Izobraževalni program Poštni promet v posebni sestavini Znanje, ki ga morajo imeti izvajalci posameznega predmeta, določa znanje, ki ga morajo imeti izvajalci posameznih predmetov, in sicer tako, da opredeli izobrazbo določene stroke ali več strokovnih področij. Izvajalec v programu višješolskega izobraževanja Poštni promet je lahko predavatelj z (univerzitetno) visokošolsko izobrazbo, poleg predavatelja pa je za nekatere predmete predvideno še sodelovanje inštruktorja. Ta sodeluje pri laboratorijskih vajah, izobraževalni program pa za inštruktorja določa visoko ali višjo izobrazbo. Stopnjo in vrsto izobrazbe za osebe, ki izpeljuje program, določa tudi Odredba o izobrazbi predavateljev in drugih strokovnih delavcev v programu za pridobitev višje strokovne izobrazbe Poštni promet.²⁴ V odredbi ni določil o pedagoško-andragoški usposobljenosti osebja.

Prilagoditve za izobraževanje odraslih

V kadrovskih pogojih ni posebnih prilagoditev za odrasle. Veljajo enaki kadrovski pogoji, kot jih predvideva program za izobraževanje mladine.

PRIKAZ IZIDOV

Predavatelji

V izobraževalnem programu Poštni promet je sodelovalo 23 predavateljev in inštruktorjev²⁵, večina predavateljev je sodelovala pogodbeno.

Podrobnejše podatke o njihovi pedagoško-andragoški usposobljenosti in delovnih izkušnjah v poučevanju odraslih smo pridobili le za intervjuvane predavatelje šole, to je za 16 predavateljev, 70 % vseh, ki so sodelovali v izobraževalnem programu.

Sedem predavateljev (44 % od vprašanih), s katerimi smo se pogovarjali, ima predpisano pedagoško-andragoško izobrazbo, devet jih te izobrazbe nima. Predavatelji s pedagoško-andragoško izobrazbo so si le-to pridobili hkrati z dodiplomskim izobraževanjem (4 predavatelji) ali kasneje s posebnim programom za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe na Pedagoški fakulteti v Ljubljani (2) in na Filozofski fakulteti v Ljubljani (1). O izpeljavi programa za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe so bila med predavatelji različna mnenja. (O izpeljavi na isti fakulteti npr.: "O programu nimam najboljšega mnenje. Pridobila sem zelo malo«. Ali: "Program mi je zelo ustrezal".) Pričakujemo, da se bo v prihodnje povečal delež predavateljev s pedagoško-andragoško izobrazbo. Nimamo podatkov o opravljenem strokovnem izpitu predavateljev na področju vzgoje in izobraževanja.

Preglednica 15: Število in delež predavateljev po letih delovnih izkušenj v izobraževanju odraslih (N = 16)

²⁴ Uradni list RS, št. 84-4329/1998.

²⁵ Končno poročilo..., (2002)

<i>LETA DELOVNIH IZKUŠENJ</i>	<i>ŠTEVILO PREDAVATELJEV</i>	<i>%</i>
Do 5	8	50
Od 6 do 10	5	31,2
Od 11 do 15	0	-
Od 16 do 20	2	12,5
od 21 do 25	0	-
brez odgovora	1	6,2
Skupaj	16	100

Predavatelji morajo imeti po zakonodaji vsaj tri leta delovnih izkušenj v izobraževanju odraslih. V programu Poštni promet imajo predavatelji ustrezna leta delovnih izkušenj, dva po delovnih izkušnjah ne ustrezata zakonodajnim zahtevam²⁶, oba imata po dve leti delovnih izkušenj v izobraževanju odraslih.

Delovne izkušnje v izobraževanju odraslih so si predavatelji nabirali na predavanjih ali krajših tečajih, ki so jih izpeljali za svoje sodelavce v podjetjih, kot predavatelji na ljudskih univerzah, v srednjih šolah za odrasle ipd.

Izobraževalni program Poštni promet je zasnovan po sodobnih načelih učinkovitega prijema, ki omogoča predavateljem veliko samostojnosti pri izbiri poti in načinov poučevanja. Vpeljuje tudi aktivne metode dela, kot so seminarske in laboratorijske vaje ter v svoji osnovi predvideva takšen prijem za poučevanje, ki temelji na povezovanju teorije in prakse in pridobivanju uporabnega znanja na višjih ravneh zahtevnosti. Glede na zahtevnost, ki jo izobraževalni program nalaga predavateljem, smo le-te vprašali, ali menijo, da imajo ustrezno specialnodidaktično znanje za vpeljevanje sodobnih oblik in metod dela.

Večina predavateljev (12 od 16 predavateljev) je menila, da so ustrezno didaktično usposobljeni za vpeljevanje sodobnih metod in oblik dela v izobraževanje odraslih, trije so odgovorili z "deloma", torej da imajo le del takega znanja in le eden, da takega znanja nima. Predvidevamo, da je na tak odgovor vplivala daljša praksa predavateljev, ki jo imajo v izobraževanju odraslih, nekaj tudi usposabljanje, ki ga je izpeljala šola za svoje predavatelje.

Več kot polovica vprašanih učiteljev (9 odgovorov) se je v zadnjih letih udeleževala usposabljanja s področja metodika in didaktike. Sodelovali so na seminarjih, ki jih je za učitelje organizirala šola in v različnih drugih izobraževalnih programih. Navedli so teme, kot npr. izdelovanje prosojnic, ocenjevanje in preverjanje znanja, učna podjetja, interdisciplinarnost, kako izobražujemo odrasle ipd.

Večina predavateljev (15) se je v zadnjih letih usposabljala na svojem strokovnem področju.

Zanimalo nas je, katero dodatno znanje bi predavatelji potrebovali za uspešno delo z odraslimi pri izpeljavi programa, kje opažajo največji primanjkljaj v znanju za delo z odraslimi.

Preglednica 16: Katero dodatno znanje za delo z odraslimi bi še potrebovali?

<i>DODATNO ZNANJE</i>	<i>ŠTEVILO ODGOVOROV</i>
Sodobne oblike in metode poučevanja in učenja	13
Ugotavljanje poprejšnjega znanja udeležencev	1
Individualizacija in diferenciacija izobraževalnega procesa	1
Uporaba sodobnih virov znanja	7
Psihologija učenja odraslih udeležencev izobraževanja	4

²⁶ Podatki iz intervjujev s predavatelji posameznih predmetov, leto 2001 in 2002.

Motivacija odraslih za izobraževanje	4
Mentorstvo odraslemu pri samostojnem učenju	2
Svetovanje v izobraževanju odraslih	1
Poznavanje sodobnih oblik preverjanja in ocenjevanja znanja	5
Poznavanje različnih metod (samo)evalvacije	3

Čeprav so predavatelji zagotavljali, da imajo ustrezno specialnodidaktično znanje za vpeljevanje sodobnih metod dela, se je vendar večina (13 odgovorov) odločila, da bi potrebovali še dodatno znanje o sodobnih oblikah in metodah poučevanja in učenja. Druga najpogostejša tema, ki bi jih zanimala, je uporaba sodobnih virov znanja (7 odgovorov), zatem pa poznavanje sodobnih oblik preverjanja in ocenjevanja znanja (5 odgovorov). Za tem bi se želeli podrobneje podučiti še o psihologiji učenja odraslih udeležencev izobraževanja in motivaciji odraslih za izobraževanje (po 4 odgovori). Nekaj manj je zanimanja za poznavanje različnih metod (samo)evalvacije (3 odgovori), mentorstvo odraslemu pri samostojnem učenju (2 odgovora) in še manj za druge teme.

Za začetno delo v vpeljevanju programa s poskusom smo predvideli, da bo izobraževalna organizacija zagotovila primerno pripravo predavateljev na prvo leto izobraževanja po novem programu. Predavatelje smo vprašali, ali je bilo njihovi pripravi na poučevanje namenjeno dovolj pozornosti. Večji del predavateljev (13 od 16) je menil, da so bile priprave ustrezne, trije predavatelji so odgovoril z »deloma«, eden pa je zatrdil, da priprave niso bile zadostne. Svoje odgovore so pojasnjevali:

Usposabljanja je bilo dovolj. Imeli smo tudi dovolj informacij.

Udeležili smo se predavanj, ki jih je organizirala šola.

Bilo je tudi dodatno usposabljanje, npr. o ocenjevanju, na Filozofski fakulteti..

Bilo je dovolj informacij in usposabljanja, celo več kot smo se ga udeležili.

Ali pa:

Nov program je bil uveden zelo na hitro.

Po moji oceni bi bilo potrebno za predavatelje organizirati vsaj kak prirejen seminar o osnovah andragoškega in pedagoškega znanja.

Lahko sklenemo, da je bilo, po mnenju večine predavateljev, ob poskusni izpeljavi programa zagotovljeno ustrezno usposabljanje predavateljev.

Udeleženci

Strokovnost predavateljev so ocenjevali tudi udeleženci izobraževanja in presodili takole:

Preglednica 17: Zadovoljstvo s strokovnostjo predavateljev (N =21)

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
S predavatelji sem zadovoljen.	7	33
Zadovoljen sem samo z nekaterimi.	14	67

S predavatelji nisem zadovoljen.	0	0
Skupaj	21	100

Le tretjina vprašanih udeležencev izobraževanja (33 % odgovorov) je odgovorilo, da so zadovoljni s strokovnostjo predavateljev, dve tretjini (67 %) pa jih je zadovoljnih le z nekaterimi. Odgovore so utemeljevali posamezni udeleženci, ki so bili zadovoljni le z nekaterimi predavatelji.

Andragoške sposobnosti se med predavatelji močno razlikujejo.

Nekateri se res zavzamejo, drugi so tam za ... zaslužek, mogoče.

Nezadovoljen sem s predavatelji predmetov poslovno sporazumevanje in vodenje, pogodbeno pravo, logistika, statistika.

Nekateri predavatelji zahtevajo preveč, vse znanje. Tudi pri izpitu zahtevajo 100 % znanje, to se mi ne zdi prav.

Nekateri niso imeli pravega programa predavanj in je vse skupaj zvenelo kot pomenkovanje. Nekateri so ponavljali. Moti me tudi nedostopnost nekaterih.

Nekaterim predavateljem manjka retorično izobraževanje.

Nezadovoljen sem pri predmetih logistika (porazna predavanja, prezahteven izpit), poštne dejavnosti (ali sta mišljena predmeta notranji poštni promet in mednarodni poštni promet? Op. pisca besedila), računalništvo in informatika (prehitra razlaga, premalo časa).

Nekateri predavatelji niso ponudili, kar smo pričakovali. Branje iz skript zmoremo tudi sami.

Predavanja predmeta logistika je bilo na zelo nizkem nivoju, predlagam druge profesorje

Strokovna terminologija v tujem jeziku - angleščina je prezahtevna. Pred predavanjem izpeljite anketo o znanju (nekateri niso v stiku z jezikom že več kot 20 let).

Gotovo so pripombe in predlogi udeležencev izobraževanja vredni skrbnega premisleka v vodstvu šole in mogoče tudi novih odločitev.

Pripombe udeležencev izobraževanja ponovno opozarjajo, kako pomembno je, da učitelji poznajo in upoštevajo temeljna načela izobraževanja odraslih.

Vodja izobraževalnega programa

Vodja izobraževalnega programa je navedla, da je pedagoško-andragoško usposabljanje predavateljev del letnega delovnega načrta šole. V prvem letu poskusnega izpeljevanja programa so izpeljali tri enodnevne seminarje za predavatelje. Dva predavatelja sta končala program pedagoško-andragoškega izobraževanja na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Vodja ima 26 let delovnih izkušenj pri izobraževanju odraslih in se tudi stalno dodatno izobražuje. Sodeluje na posvetih Ministrstva za šolstvo, znanost in šport za ravnatelje šol, v programu izobraževanja za e-učenje, delavnicah na temo Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje, na tečaju poslovne angleščine itn.

Delo vodje izobraževalnega programa je med drugim spremljanje in evalvacija izobraževalnega programa, skrb za pripravo ustrezne literature, organizacija dela, individualni pogovori, posveti in usklajevanja z učitelji, načrtovanje in izpeljava internega izobraževanja, svetovanje študentom, sodelovanje z zunanjimi inštitucijami, vodenje projektov itn.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Predavatelji potrebujejo za kakovostno delo z odraslimi udeleženci izobraževanja pedagoško-andragoško izobrazbo, tako zahteva tudi zakonodaja. Vodstvo šole naj predavatelje, ki te izobrazbe nimajo, spodbuja k izobraževanju in jim omogoči opraviti pedagoško-andragoški izpit. Predavatelji sicer ocenjujejo, da imajo ustrezno specialnodidaktično znanje za vpeljevanje sodobnih oblik in metod dela z odraslimi.

Predavatelji so se pripravljani še dodatno izpopolnjevati in udeleževati različnih oblik usposabljanja za delo z odraslimi. Najbolj jih zanimajo teme o sodobnih oblikah in metodah poučevanja in učenja ter o uporabi sodobnih virov znanja.

Le tretjina udeležencev izobraževanja je odgovorila, da so zadovoljni s strokovnostjo vseh predavateljev. Tisti, ki so zadovoljni le z nekaterimi predavatelji (teh je dve tretjini), so kritični do njihovih postopkov posredovanja znanja, slabe organizacije učnega procesa, slabih govornih sposobnosti, neustrezne priprave na pouk, prevelike zahtevnosti na izpitih itn.

Vodja izobraževanja je navedla, da so (zlasti pedagoško-andragoškemu) izobraževanju predavateljev namenili veliko skrb.

Izobraževalni organizaciji priporočamo, naj ob analizi evalvacijskih izsledkov prislusneje mnenjem udeležencev izobraževanja, jih posredujejo tudi predavateljem in premislijo, kako odpraviti pomanjkljivosti, na katere opozarjajo odrasli. Spodbuja naj jih tudi, da opravijo strokovni izpit s področja vzgoje in izobraževanja.

3.8 USTREZNOST ORGANIZACIJE IN IZPELJAVE IZOBRAŽEVANJA PRI DELODAJALCU GLEDE NA SPREJETI KATALOG ZNANJA–MLADINA (Center RS za poklicno izobraževanje)

Potek izvajanja praktičnega izobraževanja

Izobraževalni program predvideva 400 ur praktičnega izobraževanja v prvem letniku in 360 ur izobraževanja v drugem letniku, skupaj 760 ur. S programom je določeno, da se izvaja v podjetjih, kjer se izvaja dejavnost, ki je v skladu s programom in ima za izvajanje programa ustrezno pisarniško opremo in stroje. Način izvedbe oz. terminsko umestitev v program določi šola v sodelovanju s podjetji. Pri izvedbi praktičnega izobraževanja sodelujeta mentor v podjetju in predavatelj – organizator praktičnega izobraževanja v šoli. Usmerjevalni in operativni cilji praktičnega izobraževanja so določeni s katalogom znanja. Program za posameznega študenta pa ob pomoči šole oz. organizatorja praktičnega izobraževanja pripravi mentor. Uspešnost študenta na praktičnem izobraževanju se preverja s poročili v vsakem letniku. Katalog znanja določa, da naj bo sestavni del poročila tudi projektna naloga, kjer naj bo posebna pozornost namenjena celovitosti strokovno teoretičnega znanja ter praktičnih spoznanj in izkušenj.

Praktično izobraževanje je bilo po programu izvedeno v 1. letniku (400 ur) in v 2. letniku (360 ur). Skupno je bilo v praktično izobraževanje vključenih 57 študentov.

Šola je v izvajanje praktičnega izobraževanja vključila različna podjetja (Mobitel, Poštna banka, Zavarovalnica Triglav, Petrol, Agroservis, Slovenica, Inštitut Jožef Štefan, Agencija Rs za plačilni promet...) največji delež študentov pa je praktično izobraževanje opravljalo na Pošti Slovenija (kar 79 %), na poštah, razpršeno po celi Sloveniji.

Šola je delo mentorjev skozi celoten čas izvajanja praktičnega izobraževanja spremljala in opravljala osebne stike v podjetjih (največ stikov je bilo opravljenih na poštah).

Ob zaključku praktičnega izobraževanja je šola organizirala seminar za mentorje, zaposlene na Pošti Slovenija, kjer jim je predstavila povzetke vprašalnikov, ki so jih izpolnili in povzetke vprašalnikov izpolnjenih s strani študentov.

Spremljanje in evalvacija praktičnega izobraževanja

Izvajanje praktičnega izobraževanja smo spremljali v sodelovanju s šolo. Analizirali smo njihovo dokumentacijo, opravili vodeni intervju z organizatorjem praktičnega izobraževanja, ob pomoči šole anketirali mentorje v podjetjih in študente. Šola je poleg tega izvedla obisk in pogovor z vsemi mentorji praktičnega izobraževanja v podjetjih.

Ocena vodstva šole

Vodstvo šole navaja pomembnost praktičnega izobraževanja za študente z vidika njihovega prvega stika z delodajalcem. Naloga šole in delodajalca je, da mentorja skrbno izbereta in ga na različnih področjih ves čas dodatno izobražujeta.²⁷

Šola ima sistemizirano delovno mesto organizatorja praktičnega izobraževanja. Organizator praktičnega izobraževanja spremlja študente od izbire podjetja do zaključka praktičnega izobraževanja. Večina študentov je opravljala praktično izobraževanje na Pošti Slovenija. Drugi so si sami poiskali podjetje. Sodelovanje s podjetji je zelo dobro.

Izpolnjevanje pogojev za izvajanje praktičnega izobraževanja šola preverja ob podpisu pogodbe s podjetjem ter med izvajanjem z obiski. Največja težava je pri izobrazbi mentorjev, saj jih ima le dobra polovica ustrezno izobrazbo.

Z izvajanjem praktičnega izobraževanja ni večjih težav. Mentorji so pri delu uporabljali načrt izvajanja praktičnega izobraževanja, ki jim ga je pripravila šola, in večinoma niso pripravljali individualnih načrtov.

Organizator praktičnega izobraževanja ocenjuje, da je katalog znanja ustrezen. Prav tako ustrezno je razporeditev izvajanja na 1. in 2. letnik.

Vodstvo šole je kot že rečeno s pomočjo obiskov in evalvacijskih vprašalnikov spremljalo praktično izobraževanje ter na podlagi zbranih podatkov oblikovalo povzetek vprašalnika o izkušnjah pri mentorskem delu²⁸.

Potek praktičnega izobraževanja in sodelovanje šole z mentorji vodstvo ocenjuje kot dobro.

Ocena mentorjev

Oceno mentorjev smo dobili s pomočjo anketnega vprašalnika, ki smo ga izvedli skupaj s šolo. V vprašalniku so mentorji ocenjevali umeščenost praktičnega izobraževanja v izobraževalni program, seznanjenost s cilji praktičnega izobraževanja in njihovo uresničitvijo v predvidenem obsegu ur in

---

²⁷ Delno poročilo o delu Višje strokovne šole za poštni promet in telekomunikacije (2000), str. 22.

²⁸ Delno poročilo o delu Višje strokovne šole za poštni promet in telekomunikacije (2000), str. 25.

seznanjenost s programom (katalogom) praktičnega izobraževanja, ki ga pripravi šola.

Preglednica 18: Sodelovanje med šolo in podjetjem

<i>Kako ocenjujete sodelovanje med podjetjem in višjo strokovno šolo?</i>	<i>Ocena mentorjev (N = 45)</i>
Dobro	24,4 %
Zadovoljivo	60 %
Slabo	8,9 %
Brez odgovora	6,7 %

Na vprašanje, kako (mentorji) ocenjujejo sodelovanje s šolo, jih je 84,8 % odgovorilo, da je sodelovanje na zadovoljivem oz. dobrem nivoju, majhen odstotek mentorjev pa je sodelovanje ocenilo s slabo oceno. Slednji oceno utemeljujejo s naslednjimi trditvami:

- Informacije s strani šole so preskope,
- Informiranje s strani šole je premalo pogosto,
- Je premalo osebnih kontaktov.

Preglednica 19: Cilji praktičnega izobraževanja

<i>Ali ste seznanjeni s splošnimi cilji programa in s cilji praktičnega izobraževanja? (N = 44)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>
Da	42	95,4%
Ne	2	4,6%

Preglednica 20: Trajanje praktičnega izobraževanja

<i>Ali menite, da so cilji praktičnega izobraževanja uresničljivi v predvidenem obsegu ur? (N = 42)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>
Da	36	85,7 %
Ne	6	14,3 %

Mentorji navajajo, da so s cilji (tako splošnimi kot s cilji praktičnega izobraževanja) seznanjeni. Dodajajo, da so cilji praktičnega izobraževanja jasno in realno zapisani ter v veliki meri v predvidenem obsegu ur tudi uresničljivi. Po mnenju večine k temu pripomore zainteresiranost podjetja in tudi pripravljenost študenta za sodelovanje. Manjše število mentorjev pravi, da je čas, ko se praktično izobraževanje v podjetju izvaja; pogosto je to čas letnih dopustov, neprimeren, zato so cilji neuresničljivi. To utemeljujejo predvsem z vidika odsotnosti številnih zaposlenih, zaradi česar je temeljita priprava in predstavitev vseh faz in postopkov delovnega procesa onemogočena.

Mentorje smo vprašali tudi o poteku usklajevanja izpeljave praktičnega izobraževanja med njimi; podjetjem in šolo ter o njihovem sodelovanju pri pripravi individualnih programov praktičnega izobraževanja posameznih študentov.

Preglednica 21: Organizacija praktičnega izobraževanja

<i>Kako poteka usklajevanje izpeljave praktičnega izobraževanja med vami in šolo? (Možnih je več)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>

<i>odgovorov)</i>		
Organizator praktičnega izobraževanja na šoli se poveže z menoj	7	15,6 %
Študentje se neposredno povežejo z menoj	34	75,6 %
Predavatelji posameznih strokovnih predmetov se povežejo z menoj	-	-
Usklajevanje sploh ne poteka	6	13,3 %
Drugo: <u>Šola se poveže s kadrovske službo</u>	7	15,6 %

Podatki v tabeli kažejo, da priprava oz. uskladitev izvedbe praktičnega izobraževanja največkrat (v dobrih 75 %) poteka med mentorjem in posameznim študentom. Organizator praktičnega izobraževanja na šoli kot tudi predavatelji posameznih predmetov se z mentorjem neposredno le redko povežejo, usklajevanje večinoma poteka s kadrovske službo, katera vse dogovore med njimi nadalje posreduje mentorju.

Preglednica 22: Priprava individualnega programa praktičnega izobraževanja

<i>Ali sodelujete pri pripravi praktičnega izobraževanja posameznih študentov? (N = 42)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>
Da	9	21,4 %
Ne	33	78,6 %

Sodelovanje mentorjev pri pripravi praktičnega izobraževanja za posamezne študente v podjetju ni pogosto. Tisti, ki pri pripravi sodelujejo, najpogosteje na podlagi pogovora s študentom o predhodnih delovnih izkušnjah, znanjih in željah izdelajo načrt v katerem je določen obseg, vsebina in metode praktičnega izobraževanja, posamezni mentorji izberejo tudi temo seminarske naloge.

Ocena študentov

Za oceno praktičnega dela izobraževanja smo poleg mentorjev zaprosili tudi študente. V oceno je bilo vključeno mnenje o zahtevnosti in obsegu tega dela izobraževanja ter mnenje o povezanosti prakse z vsebino izobraževanja nasploh.

Preglednica 23: Zahtevnost praktičnega izobraževanja

<i>Kako ocenjujete zahtevnost praktičnega izobraževanja? (N = 20)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>
Primerno zahtevno	15	75 %
Premalo zahtevno	5	25 %

Prezahtevno	-	-

Preglednica 24: Obseg praktičnega izobraževanja

<i>Ali je praktičnemu izobraževanju v programu namenjeno dovolj časa? (N = 20)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>
Da	12	60 %
Ne	8	40 %

Preglednica 25: Povezanost praktičnega izobraževanja s vsebino

<i>Ali je bila praksa, ki ste jo opravljali v podjetju, povezana s vsebino vašega izobraževanja? (N = 19)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>
Da	13	68,4 %
Ne	6	31,6 %

Študentje dobro ocenjujejo umeščenost praktičnega izobraževanja v izobraževalni program. Nekaterim študentom (25 %) se zdi praktično izobraževanje premalo zahtevno, večina pa je zahtevnost ocenila primerno. Primerno oz. ustrezno je tudi trajanje (obseg ur) praktičnega izobraževanja, sama praksa pa je po mnenju večjega dela študentov povezana s vsebino njihovega izobraževanja. Študentje se strinjajo z ugotovitvijo mentorjev v podjetjih, da je uresničljivost ciljev in uspešnost praktičnega izobraževanja odvisna na eni strani od zavzetosti, zainteresiranosti mentorja, in na drugi strani od študenta samega. Naj ob tem navedem nekaj komentarjev študentov objavljenih v povzetku poročil študentov, ki jih je zbrala šola ²⁹:

- »Vesela sem, da sem določene stvari iz teorije lahko prenesla v prakso, ker jih šele zdaj razumem«.
- »Spoznala sem dejavnosti in uspelo mi jih je opravljati, čeprav so mi bile prej manj znane«.
- »Na praksi so mi dali več, kakor so bila moja pričakovanja«.
- »Menim, da sem si pridobila veliko znanja in dobro spoznala kakšne so naloge in opravila poštnega uslužbenca, zato menim, da je bil cilj prakse dosežen«.

²⁹ Delno poročilo o delu Višje strokovne šole za poštni promet in telekomunikacije (2000), str. 24.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Iz poročila šole je razvidno, da je vodstvo šole k izvajanju praktičnega izobraževanja pristopilo načrtno in celovito. Organizirali so spremljanje in svetovanje študentom in obenem načrtovali in izvajali samoevalvacijo vseh procesov, ki so povezani s praktičnim izobraževanjem.

Podjetja so pokazala veliko mero pripravljenosti za izvajanje praktičnega izobraževanja in ga v poskusnem izvajanju tudi uspešno izvedla. Mentorji svoje delo s študenti načrtujejo in pri tem uporabljajo predložen načrt izvajanja praktičnega izobraževanja, ki ga je izdelala šola.

Študentje imajo tako kot vodstvo šole in kot mentorji o praktičnem izobraževanju dobro mnenje. Navajajo, da je v program ustrezno umeščeno z vidika trajanja, zahtevnosti in tudi povezanosti z usmeritvijo programa samega.

Ocenjujemo, da je tako načrtovano in izvedeno praktično izobraževanje garancija za kvalitetno praktično usposobljenost študentov višje strokovne šole.

3.9 STROKOVNA USPOSOBLJENOST MENTORJEV V PODJETJIH ZA IZVAJANJE PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA (Center RS za poklicno izobraževanje)

Šola načrtno in sistematično skrbi za kakovostno izvajanje praktičnega izobraževanja in ob tem posebno mesto posveča delu z mentorji. Velika večina mentorjev ima, višjo strokovno izobrazbo, nekateri srednjo strokovno, nekaj mentorjev tudi univerzitetno izobrazbo. O dodatni formalni pedagoško–andragoški izobrazbi mentorjev nimamo podatkov.

Šola je ob zaključku praktičnega izobraževanja s pomočjo vprašalnikov anketirala mentorje v podjetjih in jim med drugim postavila tudi vprašanje »katera znanja in sposobnosti mora imeti mentor za uspešno delo s študenti«. Najpogostejši odgovori so bili:

- strokovna znanja,
- organizacijske sposobnosti,
- komunikacijske sposobnosti,
- doslednost,
- empatijo,
- odločnost,
- pravičnost.

Poleg navedenega so mentorji dodali znanja, katera bi za (še)uspešnejše mentorsko delo potrebovali in podatke o njihovem predhodnem usposabljanju za mentorsko delo.

Preglednica 26: Dodatna znanja (potrebna) za mentorsko delo

<i>Katero dodatno znanje za mentorsko delo bi po vašem mnenju še potrebovali?(Navedite eno ali več tem, ki vas zanimajo!)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>
Značilnosti študentov višjih strokovnih šol	12	26,7 %
Strokovne, pedagoške in osebnostne lastnosti mentorja	16	35,6 %

Načini vodenja posameznika in skupine	18	40 %
Individualni izobraževalni načrt pri praktičnem izobraževanju	21	46,7 %
Učinkovite metode za preverjanje usposobljenosti in ocenjevanje uspešnosti	15	33,3 %
Reševanje konfliktov in težav med praktičnim izobraževanjem	6	13,3 %
Drugo: Načini, metode prilagajanja posameznikom	3	6,3 %

Preglednica 27: Usposabljanje mentorjev

<i>Ali ste se v zadnjih dveh letih udeležili kakšnega usposabljanja za mentorsko delo s študenti višje strokovne šole)? (N = 45)</i>	<i>Št. odgovorov</i>	<i>Odstotek</i>
Da	12	26,7 %
Ne	33	73,3 %

Večina mentorjev (73,3 %) se kot je razvidno iz preglednice v zadnjih letih ni udeležila nobenega usposabljanja za delo s študenti. Nekateri menijo, da je posebno usposabljanje za tovrstno delo nepotrebno, drugi pravijo, da bi bilo pred začetkom praktičnega izobraževanja zelo potrebno in zaželeno, ker imajo premalo znanj predvsem o načinih vodenja tako posameznikov kot skupine, premalo poznajo metode za učinkovito preverjanje usposobljenosti oz. uspešnosti študentov in podobno.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Izobraževalni program za mentorje v podjetjih ne opredeljuje zahtevane izobrazbe. Na podlagi podatkov, ki smo jih dobili z anketnim vprašalnikom ugotavljamo, da imajo mentorji v glavnem višjo in srednjo strokovno izobrazbo in da so usposobljeni da v skladu z navodili šole izvajajo praktično izobraževanje v podjetju. Za vse to imajo tudi ustrezno podporo s strani šole.

3.10 USKLAJENOST CILJEV IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA Z ZAKONSKIMI OSNOVAMI, IZHODIŠČI KURIKULARNE PRENOVE IN ELEMENTI NOMENKLATURE POKLICEV (Center RS za poklicno izobraževanje)

V Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ter v Izhodiščih za pripravo izobraževalnih programov v višjih strokovnih šolah so opredeljene sestavine izobraževalnega programa, in sicer za splošni del: ime programa, cilji, trajanje izobraževanja, obvezni načini ocenjevanja znanja, vpisni pogoji, merila za izbiro v primeru omejitve vpisa, pogoji za napredovanje in dokončanje izobraževanja, naziv strokovne izobrazbe, ki se pridobi po končanem izobraževanju; ter za posebni del: predmetnik z navedbo predmetov in oblik izvajanja, kataloge znanj za posamezne predmete in za praktično izobraževanje, posebnosti v izvedbi izobraževalnega programa, znanje, ki ga morajo imeti izvajalci posameznih predmetov. Izhodišča, ki so nastala v sodelovanju s socialnimi partnerji, nadalje opredeljujejo globalne cilje izobraževanja v višji strokovni šoli, način določanja

sestavin programa, minimalne standarde za izdelavo predmetnika, razmerja med splošnoizobraževalnim, strokovnoteoretičnim in praktičnim izobraževanjem ter kriterije, ki so podlaga za različne oblike organizacije izobraževanja. Pri racionalni evalvaciji smo upoštevali vse zgoraj navedeno, še posebej pa globalne cilje izobraževanja v višji strokovni šoli in nomenklaturu za poklice menedžer/menedžerka proizvodne in operativne enote družbe v prometu, menedžer/menedžerka proizvodne in operativne družbe v komunikacijah, menedžer/menedžerka enote za trženje v družbi, menedžer/menedžerka enote za prodajo v družbi, menedžer/menedžerka manjše družbe v prometu ter tehnik/tehtnica za tehnologijo prometa.³⁰

Analiza splošnega dela izobraževalnega programa

Splošni del programa vsebuje sestavine, ki so v skladu z Zakonom³¹ ter Izhodišči³². Ime izobraževalnega programa v skladu z nomenklaturu poklicev za katere je potrebno pripraviti višje strokovno izobraževanje smiselno vsebuje ime strokovnega področja ter je ustrezno. Sestavina Cilji izobraževalnega programa je pripravljena v skladu z nomenklaturu poklicev in globalnimi cilji izobraževanja v višji strokovni šoli, ki so zapisana v Izhodiščih³³. Cilji se nanašajo na širjenje in poglobljanje strokovno-teoretičnega in praktično uporabnega znanja s področja poštnega poslovanja, na razvoj poklicne identitete, samostojno načrtovanje, organiziranje in vodenje delovnih postopkov in vodenje dela sodelavcev, usposobljenost za samostojno spremljanje in razvoj stroke, usposobljenost za učinkovito uporabo sodobne informacijske tehnologije ter posebnih programskih orodij. Analiza je pokazala, da so tako tipična dela kot globalni cilji zaobsežena v ciljnih izobraževalnega programa in ciljnih posameznih predmetov. Obstaja ustrezna povezava med tipičnimi deli, ki jih opredeljuje nomenklatura poklicev in ciljnih v predmetnih katalogih znanja. Izobraževanje po programu traja dve leti. Ta opredelitev je skladna z zakonsko opredelitvijo in dosega zakonski maksimum. Pri odraslih se izvedba lahko podaljša v skladu z navodili ministra.

V sestavini Obvezni načini ocenjevanja znanja program določa oblike ocenjevanja. Pri večini predmetov so obvezni načini ocenjevanja znanja opredeljeni tako, da mora študent opraviti pisni izpit. Pri šestih predmetih je dodan tudi ustni izpit. In sicer pri strokovni terminologiji v tujem jeziku, poslovnem sporazumevanju in vodenju, notranjem poštnem prometu, mednarodnem poštnem prometu, denarnem poslovanju in logistiki. Pisni izpit pri polovici predmetov nadomestijo pozitivno ocenjeni delni izpiti. Možnosti opravljanja delnih izpitov ni predvsem pri posebnih strokovnih predmetih. Pogoji za opravljanje izpita pa so opravljene vaje in/ali seminarska naloga, projektne naloge ali storitve. Vaje so obvezne pri vseh predmetih, razen pri predmetu varnost in varstvo pri delu in logistiki. Za oceno iz praktičnega izobraževanja mora študent pripraviti poročilo o delu in opraviti zagovor. Obveznosti študenta so opredeljene pregledno.

Vpisni pogoji so razdeljeni v dva dela. V prvem delu so v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju naštetni ustrezni izobraževalni programi, v drugem delu pa so dodani posebni pogoji. Pri analizi smo že med izvajanjem spremljanja zasledili neuskkljenost prvega dela vpisnih pogojev. Program je omogočal vpis kandidatom z zaključnim izpitom ali maturo končanim štiriletnim srednješolskim programom PTT tehnik, ekonomsko-komercialni tehnik (ne glede na izbirni del), trgovska akademija, podjetniško poslovanje-poslovni tehnik (3+2), prometni tehnik, upravni tehnik, gimnazijski program (splošna in ekonomska gimnazija) ali tem programom ustreznim srednješolskim programom po prejšnjih predpisih ali ustrezni poklicni tečaj. Lahko se je vpisal tudi, kdor je končal triletni program poklicnega izobraževanja PTT-promet ali podjetniško poslovanje-poslovni tajnik ter imel vsaj tri leta ustreznih delovnih izkušenj in opravljen preizkus znanja iz splošnoizobraževalnih predmetov v obsegu, ki je določen za zaključni izpit oz. poklicno maturo v

³⁰ Ur.l.RS št. 84/98.

³¹ Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, 12. člen

³² Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov v višjih strokovnih šolah, str. 7

³³ Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov v višjih strokovnih šolah, str. 4

srednjem strokovnem izobraževanju. Med vpisnimi pogoji ni bilo poslovskega izpita trgovski poslovodja, pri katerem je standard strokovne izobrazbe enak kot pri ekonomskem tehniku, ki je med vpisnimi pogoji. Na Centru RS za poklicno izobraževanje smo že med evalvacijo posredovali nov predlog vpisnih pogojev na Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje, ki je predlog na svoji 53. seji tudi sprejel³⁴. V istem predlogu smo navedene izobraževalne programe uskladili z poimenovanjem prenovljenih programov in poklicno maturo. Dopolnjeni vpisni pogoji se tako glasijo:

»V izobraževanje se lahko vpiše:

- kdor je s poklicno maturo, zaključnim izpitom ali z maturo končal srednješolski program ekonomski tehnik, podjetniško poslovanje, prometni tehnik ali gimnazijo;
- kdor je končal ustrezni poklicni tečaj;
- kdor je opravil poslovodski izpit trgovski poslovodja ali končal program srednjega poklicnega izobraževanja podjetniško poslovanje, ima tri leta ustreznih delovnih izkušenj in je opravil preizkus znanja iz splošnoizobraževalnih predmetov v obsegu, ki je določen za poklicno maturo;
- kdor je končal srednješolski program trgovska akademija ali upravni tehnik ali kdor je končal drug ustrezen program po prejšnjih predpisih; o ustreznosti programa po prejšnjih predpisih odloči študijska komisija.«

Analiza posebnega dela izobraževalnega programa

Posebni del vsebuje predmetnik, ki opredeljuje 15 predmetov, ki oblikujejo štiri skupine: skupni strokovni predmeti v obsegu 300 ur (15 % celotnega programa), temeljni strokovni predmeti v obsegu 348 ur (17,4 % programa), posebni strokovni predmeti v obsegu 592 ur (29,6 % programa), ter praktično izobraževanje v obsegu 760 ur (38 % programa). Obseg temeljnih strokovnih in posebnih strokovnih predmetov skupaj predstavlja 47 % celotnega programa. Obseg posameznih skupin predmetov je v skladu z Izhodišči.

Tudi obseg ur posameznih predmetov je v skladu z Izhodišči. Od izhodišč, ki priporočajo, da naj bi predmet obsegal minimalno 60 ur, odstopa obseg le pri enem predmetu in sicer pri predmetu pogodbeno pravo. Drugi predmeti obsegajo od 60 do 120 ur.

Predmeti so v skladu z Izhodišči razdeljeni na prvi in drugi letnik tako, da so v prvem letniku skupni strokovni in temeljni strokovni predmeti, v drugem pa posebni strokovni predmeti. Praktično izobraževanje je enakomerno razdeljeno med oba letnika. Predmeti statistika in poslovna matematika, notranji poštni promet in denarno poslovanje se izvajajo v obeh letnikih, ekonomika in menedžment podjetja pa se izvaja v drugem letniku.

Po oblikah organizacije izobraževanja so navzoče vse tri predlagane oblike (predavanja, seminarske vaje in laboratorijske vaje) v primernem obsegu.

Izobraževalni program se izvaja vse leto. Posamezno študijsko leto ima 34 tednov izobraževalnega dela; od tega je 24 oz. 25 tednov predavanj, vaj in seminarjev ter 9 oz. 10 tednov praktičnega izobraževanja. Skupen obseg vseh oblik organiziranega izobraževalnega dela je v skladu z Izhodišči.

Kadrovski pogoji, znanje, ki ga morajo imeti izvajalci posameznega predmeta, so opredeljeni ustrezno.

SKLEPNE UGOTOVITVE

---

³⁴ Zapisnik 53. seje Strokovnega sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje, 18. sklep.

Ime in cilji izobraževalnega programa so v celoti usklajeni z nomenklaturo za poklice, ki je služila kot podlaga za pripravo izobraževalnega programa. Pripravljavci programa so tudi v drugih sestavinah upoštevali Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov za pridobitev višje strokovne izobrazbe. Racionalna evalvacija je pokazala, da izobraževalni program v točki Vpisni pogoji ne upošteva v celoti določila zakona in ne omogoča vpis kandidatom z opravljenim poslovodskim izpitom trgovski poslovodja. Dopolnjen predlog vpisnih pogojev smo oblikovali na Centru RS za poklicno in strokovno izobraževanje, sprejel pa ga je Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje na svoji 53. seji.

3.11 USTREZNOST PREDMETNIKA IN RAZMERIJ MED POSAMEZNIMI SESTAVINAMI (Center RS za poklicno izobraževanje)

Izhodišča za oceno ustreznosti

Pri pripravi izhodišč za oceno celotnega izobraževalnega programa skupaj s predmetnikom smo upoštevali, da naj bi bil program ustrezna nadgradnja v poklicni vertikali in ustrezna podlaga za doseganje profila izobraževanja v višjih strokovnih šolah. Program naj bi bil tudi ustrezno zahteven, saj ga uvrščamo med srednjo in visoko strokovno šolo. Program skupaj s katalogi znanja naj bi zagotavljal doseganje temeljnih ciljev programa ter optimalno povezavo strokovno–teoretičnega znanja in praktične usposobljenosti. Program naj bi bil ustrezna podlaga za pridobivanje tako strokovne kot praktične usposobljenosti v poklicu.

IZIDI EVALVACIJE

Ocena predavateljev in študentov

Predavatelje in študente smo povprašali po splošnem mnenju o programu in predmetniku ter jih prosili za oceno zahtevnosti celotnega programa in posameznih predmetov. Predavatelje smo vprašali ali menijo, da predmetnik zagotavlja pridobitev ključnega znanja, sposobnosti in socializacije za poklic. Študente pa smo vprašali, kako ocenjujejo število predmetov v programu ter kako ocenjujejo program glede strokovne usposobljenosti in praktične usposobljenosti. Zanimal nas je tudi obseg posameznih skupin predmetov v predmetniku oz. razmerje med strokovno–teoretičnim in praktičnim izobraževanjem.

Ocene in mnenja, ki smo jih zbrali z intervjuji in vprašalniki, so predstavljeni v nadaljevanju.

Preglednica 28: Ocena predmetnika glede na doseganje ključnega znanja, spretnosti in poklicne socializacije (ocena predavateljev)

<i>Ali menite, da predmetnik zagotavlja pridobitev ključnega znanja, sposobnosti in socializacije za poklic? (N =17)</i>	<i>Število odgovorov</i>	<i>Odstotek odgovorov</i>
Da	15	88,2 %
Deloma	2	11,8 %
Ne	-	-

Vsi anketirani predavatelji menijo, da predmetnik v celoti ali deloma zagotavlja pridobitev potrebnega znanja, sposobnosti in spretnosti, potrebnih za zaposlitev na različnih področjih poštnega poslovanja.

Pri tem navajajo, da je predmetnik ustrezen tako za mladino, kot za odrasle. Slednji v programu veliko pridobijo, ker so izredno prizadevni, delovni in motivirani. V veliko pomoč so jim tudi bogate predhodne delovne izkušnje. Program omogoča kvalitetno in ustrezno nadgradnjo za zaposlene.

Ob tem so predavatelji navedli tudi dve pomanjkljivosti predmetnika, in sicer:

- premajhno število ur za računalništvo in informatiko
- premajhno število ur za tuje jezike

Omenjene pomanjkljivosti izpostavljajo predvsem zaradi dejstva, da je za sodoben način življenja in dela, znanje računalništva in tujih jezikov zelo zaželeno, celo potrebno oz. nujno.

Preglednica 29: Ustreznost števila predmetov v programu (ocena študentov)

<i>Kako ocenjujete število predmetov v programu?</i>	<i>Mladi (N=20)</i>	<i>Odrasli (N=21)</i>
Ustrezno	100 %	90,5 %
Premalo	-	-
Preveč	-	9,5 %

Študente smo prosili za mnenje o številu predmetov v programu. Vsi vključeni v izvedbo za mladino ocenjujejo, da je število predmetov ustrezno, prav takšno oceno je podala tudi večina odraslih študentov (90,5 %). Menijo, da bi z manjšanjem oz. večanjem števila predmetov program izgubil na kakovosti, celovitosti in tudi končni usposobljenosti, ki jo zagotavlja.

Posamezni odrasli študentje menijo, da je število predmetov preveliko. Vsebine pri predmetu ekonomika poštnega poslovanja in ekonomika in menedžment podjetja se ponavljajo oz. podvajajo, zato predlagajo združitev v en sam predmet.

Preglednica 30: Ustreznost programa z vidika strokovnega in praktičnega izobraževanja (ocena študentov, mladina: N= 20, odrasli: N= 20)

<i>Kako na splošno ocenjujete program glede...</i>	<i>Zelo kakovosten</i>		<i>Kakovosten</i>		<i>Premalo kakovosten</i>	
	<i>Mladina</i>	<i>Odrasli</i>	<i>Mladina</i>	<i>Odrasli</i>	<i>Mladina</i>	<i>Odrasli</i>
<i>...strokovne usposobljenosti?</i>	20 %	20 %	80 %	75 %	-	5 %
<i>...praktične usposobljenosti?</i>	5 %	20 %	95 %	55 %	-	25 %

Večinski delež vprašanih študentov meni, da je program z vidika strokovne in praktične usposobljenosti kakovosten oz zelo kakovosten. Bolj kritični so odrasli, ki se tako glede strokovne kot praktične usposobljenosti nagibajo k oceni, da je program kakovosten, 25 % pa jih meni, da je z vidika praktične usposobljenosti premalo kakovosten. Pri tem navajajo predvsem premalo število praktičnih vaj.

Preglednica 31: Razmerje med predavanji in praktičnimi vajami (ocena študentov, mladina: N=20, odrasli: N= 20)

<i>Ali je razmerje med predavanji in praktičnimi vajami ustrezno?</i>	<i>Mladina</i>	<i>Odrasli</i>

Da	65 %	55 %
Deloma	25 %	30 %
Ne	10 %	15 %

Več kot polovica študentov (65 %- mladina, 55 %- odrasli) pravi, da je razmerje ustrezno, slaba tretjina da je deloma ustrezno, najmanjšemu odstotku (12,5) vprašanih pa se razmerje med predavanji in praktičnimi vajami ne zdi ugodno. Utemeljitive ocen se nanašajo predvsem na:

- neustrezno količino praktičnih vaj; jih je premalo in
- neustrezen potek različnih izobraževalnih oblik; najprej predavanja v celoti, potem vaje v celoti.

Študentje bi želeli ciklični potek predavanj in vaj, da se ti dve obliki neprestano izmenjujeta in dopolnjujeta.

Preglednica 32: Obseg skupin predmetov (ocena predavateljev)

Skupine predmetov v predmetniku (N = 16)	Ustrezen obseg	Prevelik obseg	Premajhen obseg
Skupni strokovni predmeti	100 %	-	-
Temeljni strokovni predmeti	87,5 %	12,5	-
Posebni strokovni predmeti	93,8 %	-	6,3 %
Praktično izobraževanje	87,5 %	6,3	6,3 %

Velika večina (več kot 80 %) predavateljev meni, da je mesto, ki ga imajo posamezne predmetne skupine v programu ustrezno. Zelo malo je neskladja v mnenjih o temeljnih strokovnih in posebnih strokovnih predmetih, ter o praktičnem izobraževanju, kateremu bi nekateri posamezniki dali večji, drugi spet manjši poudarek.

Preglednica 33: Ocena zahtevnosti izobraževalnega programa (ocena predavateljev in študentov)

Kakšna je po vašem mnenju zahtevnost izobraževalnega programa?	Ocena profesorjev (N = 13)	Ocena mladi (N = 19)	Ocena odrasli (N = 21)
Ustrezna	93,8 %	84,2 %	95,2 %
Premajhna	6,3 %	10,5 %	-
Prevelika	-	5,3 %	4,8 %

Po podatkih iz preglednice profesorji in študentje zahtevnost izobraževalnega programa ocenjujejo kot ustrezno. Manjši odstotek študentov (10,5- mladina) in predavateljev (6,3) meni, da je program premalo zahteven, še manjši odstotek študentov (5,3- mladina, 4,8- odrasli) pa, da je prezahteven, kar odrasli študentje utemeljujejo predvsem z vidika slabega predhodnega znanja pri nekaterih predmetih.

Evalvacija je pokazala, da profesorji in študenti programu v celoti dajejo zelo dobro oceno. Program se ustrezno umešča v poklicno vertikalo in je obenem dobrodošla strokovna nadgradnja odraslim udeležencem izobraževanja, ki imajo že več let delovnih izkušenj. Profesorji ocenjujejo, da predmetnik omogoča pridobitev temeljnih znanj, spretnosti in sposobnosti, ki so potrebna za zaposlitev in tudi napredovanje v karieri. Razmerje med skupnimi, temeljnimi strokovnimi in posebnimi strokovnimi predmeti je ustrezno, ustrezen pa je tudi obseg oz. število predmetov v programu. Razmerje med različnimi izobraževalnimi oblikami je ugodno. Študentje ob tem menijo, da bi bilo potrebno več pozornosti nameniti praktičnim vajam. Po ocenah predavateljev in študentov je program ustrezno zahteven.

3.12 USTREZNOST IN PRIMERNOST KATALOGOV ZNANJA (Center RS za poklicno izobraževanje)

Izhodišča za oceno ustreznosti

Izhodišča opredeljujejo, da se katalogi znanja pripravljajo za vsak predmet posebej. Vsi predmeti – tudi skupni naj bodo strokovno obarvani. Tako naj ob skupnem znanju ustreznih predmetnih področij in enotnih standardih obsegajo tudi posebno znanje in aplikacije za določeno poklicno področje, dejavnost ali panogo.

V tem delu ocene smo se osredotočili na cilje in vsebino predmeta ter na ustrezno število ur za posamezne pedagoške dejavnosti. Cilji naj bodo opredeljeni po posameznih kategorijah, kot so: informativni (pridobivanje ustreznega teoretskega znanja), formativni (razvijanje praktične in strokovne poklicne kompetence, obvladovanje zahtevnejših delovnih procesov, razvijanje sposobnosti za reševanje praktičnih problemov itd.), socializacijski (oblikovanje strokovne in poklicne identitete, razvijanje komunikacijskih kompetenc itd.). Nadalje naj bi katalog z ustreznimi informacijami in vsebinami pripomogel k čimbolj celostni uresničitvi globalnih ciljev programa. Ob informativnih ciljih naj bo tako opredeljena vsebina predmeta, ki naj bo definirana natančno in kratko, po načelu eksemplarnosti znanja. Predavatelj ima s tem večjo avtonomijo pri izpeljavi predmeta in izbiri načinov za doseganje cilja. Vsebina predmeta naj bo razdeljena na zaokrožene vsebinske sklope, ki jih narekujejo logična zgradba snovi in didaktična načela postopnosti, povezovanje teorije s prakso in uporabnost znanja.

IZIDI EVALVACIJE

Ocena predavateljev

Predavatelje smo prosili za splošno oceno katalogov znanja, oceno ustreznosti ciljev predmeta, števila ur za predavanje in vaje ter ustreznosti vsebine katalogov znanja ter jim zastavili naslednja vprašanja:

1. Kako na splošno ocenjujete katalog znanja za predmet, ki ga poučujete?
2. Ali je katalog znanja ustrezno naravnan na uresničevanje globalnih ciljev programa?
3. Ali je katalog znanja ustrezno naravnan na uresničevanje ciljev poklicne socializacije?
4. Ali so vsebine v katalogu skladne s cilji?

5. Ali so vsebine v katalogu znanja sodobne in aktualne, ali omogočajo strokovni razvoj, povezovanje teorije in prakse, usposabljanje za vodenje delovnih procesov?
6. Katere vsebine manjkajo, katere so zastarele ali se ponavljajo?
7. Ali je zapis vsebin dovolj podroben in obširen?
8. Ali cilje predmeta lahko dosežete v predvidenem obsegu ur?
9. Kaj menite o številu ur predavanj, seminarjskih in laboratorijskih vaj?
10. Ali so vsebine posameznih sestavin kataloga znanja opredeljene ustrezno za odrasle udeležence izobraževanja?

Preglednica 34: Splošna ocena posameznega kataloga znanja (N = 17)

	<i>Število odgovorov</i>	<i>Odstotek odgovorov</i>
Zelo dober	3	17,6 %
Dober	14	82,4 %
Slab	-	-
Neustrezen	-	-

Preglednica 35: Ocena kataloga znanja glede na... (N = 17)

	<i>Ustrezno</i>	<i>Preveč</i>	<i>Premalo</i>
Podrobnost	88,2 %	-	11,8 %
Obširnost	88,2 %	-	11,8 %
Zahtevnost	100 %	-	-

Predavatelji vseh predmetov so kataloge znanja označili kot dobre in zelo dobre. Pri ocenjevanju katalogov so upoštevali njihovo poglobljenost, obširnost in zahtevnost pa tudi usklajenost s cilji izobraževalnega programa.

Katalogi znanja so celoviti, dovolj podrobni in zadosti sistematični. V kataloge je možno sproti vnašati aktualne novosti, kar je storilo kar nekaj predavateljev.

Predavatelja pri katalogu za predmet statistika in poslovna matematika moti, da sta v istem predmetu dve področji in sicer statistika kot tudi poslovna matematika ločeni, ločena so tudi predavanja, prav tako ocena in meni, da bi bilo bolje namesto enega oblikovati dva samostojna predmeta.

Predavatelj predmeta organizacija poštne dejavnosti dodaja, da so katalogi znanja glede na izkušnje, ki jih imajo odrasli in dobro poznavanje stroke, po njegovi oceni premalo zahtevni.

Preglednica 36: Ustreznost katalogov znanja glede na uresničevanje globalnih ciljev programa

<i>Ali vaš predmet daje znanje, ki je potrebno za uresničevanje globalnih ciljev programa (N = 17)</i>	<i>Da</i>	<i>Deloma</i>	<i>Ne</i>
Usposobljenost za povezovanje strokovnoteoretičnega in praktičnega znanja za reševanje problemov posameznega delovnega mesta	88,2 %	11,8 %	-
Usposobljenost za načrtovanje in nadziranje delovnih procesov, posebno v organizaciji in vodenju	88,2 %	11,8 %	-
Usposobljenost za izvajanje zahtevnejših operativnostrokovnih opravil	73,3 %	26,7 %	-

Večina predavateljev (od 73 do 88 %) ocenjuje, da predmeti v celoti zagotavljajo uresničevanje globalnih ciljev programa. Program v pretežni meri zagotavlja usposobljenost za povezovanje strokovnoteoretičnega in praktičnega znanja za reševanje problemov posameznega delovnega mesta in usposobljenost za načrtovanje in nadziranje delovnih procesov, posebno v organizaciji in vodenju. Nekaj predavateljev pravi, da je to možno doseči le deloma. Po mnenju anketiranih se v nekoliko manjši meri v programu uresničuje cilj usposabljanja za izvajanje zahtevnejših operativnostrokovnih opravil, in sicer dobrih 73 % predavateljev meni, da se ta cilj uresničuje, skoraj 27- odstotni delež pa meni, da je cilj le deloma uresničljiv.

Preglednica 37: Cilji poklicne socializacije

<i>Ali menite, da so cilji poklicne socializacije pri vašem predmetu oblikovani tako, da omogočajo: (N = 17)</i>	<i>Da</i>	<i>Deloma</i>	<i>Ne</i>
Oblikovanje strokovne in poklicne identitete	88,2 %	11,8 %	-
Razvijanje sposobnosti socialne komunikacije	73,3 %	26,7 %	-
Razvijanje posebnih lastnosti, ki zagotavljajo kakovost dela posameznika na določenem poklicnem področju	-	100 %	-

Kot je razvidno iz tabele so mnenja predavateljev glede uresničevanja ciljev poklicne socializacije pri posameznih predmetih različna.

Večina profesorjev je podala oceno, da cilji v večji meri omogočajo oblikovanje poklicne in strokovne identitete ter razvoj sposobnosti za socialno komunikacijo, medtem ko je razvoj posebnih lastnosti, ki bi zagotavljale kakovostno delo na določenem poklicnem področju po mnenju vseh, le delno izvedljiv oz. omogočen.

Preglednica 38: Uresničevanje ciljev programa v posameznih katalogih

<i>Ali se v katalogu znanja za vaš predmet cilji skladajo z vsebinami? (N = 17)</i>	<i>Število odgovorov</i>	<i>Odstotek odgovorov</i>
Da	14	82,4 %
Deloma	3	17,6 %
Ne	-	-

Da se cilji skladajo z vsebinami (znanjem), ki so v katalogih pravi 82,4 – odstotni delež anketiranih predavateljev. Dodajajo še, da so cilji realni in ustrezni.

Za predmet logistika predavatelj predlaga naravniranje usmerjevalnih ciljev na bolj uporabno oz. praktično plat logistike; študentje naj bi se več in bolj usposabljali za izvajanje logističnih procesov, uporabo logističnih metod ipd. v praksi.

Preglednica 39: Uresničevanje ciljev programa v predvidenem obsegu ur

<i>Ali menite, da so cilji kataloga znanja pri vašem predmetu uresničljivi v predvidenem obsegu ur? (N = 17)</i>	<i>Število odgovorov</i>	<i>Odstotek odgovorov</i>
Da	14	82,4 %
Deloma	3	17,6 %

Ne	-	-

Predavatelji večine predmetov pravijo, da imajo za uresničitev ciljev, ki so zapisani v katalogih znanja zadostno število ur, nekaj predavateljev (17, 6 %) pa se z njihovo oceno ne strinja. Premalo ur je pri naslednjih predmetih: pogodbeno pravo, notranji poštni promet, trženje in kakovost storitev pri predmetu statistika in poslovna matematika pa so cilji kataloga v predvidenem času po mnenju predavatelja uresničljivi predvsem zato, ker se določene vsebine obravnavajo manj poglobljeno.

Predavatelji še navajajo, da se pri doseganju ciljev katalogov znanja naslanjajo na predhodne delovne izkušnje študentov in njihovo motiviranost, katera je izredno visoka.

Preglednica 40: Uresničevanje ciljev programa v predvidenih izobraževalnih oblikah

<i>Kakšno je po vašem mnenju razmerje v urah med predavanji in vajami? (N = 16)</i>	<i>Število odgovorov</i>	<i>Odstotek odgovorov</i>
Ustrezno	11	64,7 %
Delno ustrezno	3	17,6 %
Neustrezno	2	11,8 %

Večina 64,7 % predavateljev meni, da je za doseganje oz. uresničevanje ciljev katalogov znanja razmerje v urah med predavanji in praktičnimi vajami ustrezno. Slabih 30 % je drugačnega mnenja in izpostavlja potrebo po povečanju obsega ur za vaje.

Preglednica 41: Ocena vsebine katalogov znanja

<i>Ocena vsebine kataloga znanja glede na... (N = 17)</i>	<i>Da</i>	<i>Deloma</i>	<i>Ne</i>
Sodobnost in aktualnost	82,4 %	17,6 %	-
Omogočajo sistematično poglobljanje	94,1 %	5,9 %	-
Omogočajo povezavo znanja	88,2 %	11,8 %	-
Omogočajo pridobivanje znanj za vodenje	82,4 %	17,6 %	-

Splošna ocena predavateljev je, da katalogi znanja skoraj v celoti omogočajo sistematično poglobljanje in povezovanje strokovnoteoretičnega in praktičnega znanja. Do sodobnosti in aktualnosti katalogov, kot tudi do možnosti pridobivanja znanj oz. sposobnosti za vodenje, ki naj bi jih katalog znanja omogočal, so bili nekoliko bolj kritični. Pravijo, da je slednje le deloma omogočeno.

Preglednica 42: Ocena vsebin katalogov znanja

<i>Vsebine v katalogu znanja...</i>	<i>Da</i>	<i>Ne</i>
Manjkajo	17,6 %	82,4 %
So zastarele	11,8 %	88,2 %
Se po nepotrebnem ponavljajo	11,8 %	88,2 %

Več kot 82 % predavateljev ocenjuje, da so vsebine v katalogih ustrezne, niso zastarele in se ne podvajajo v primerjavi z drugimi katalogi. Pri naslednjih predmetih manjkajo vsebine:

- ekonomika poštnega poslovanja: doda naj se sistemski pogled na predmet oz. vsebine systemskega prometa, kakovost in stroški kakovost,
- trženje in kakovost storitev: doda naj se e- poslovanje, prodaja preko interneta.

Predavatelj predmeta Mednarodni poštni promet opozarja na zastarelost izraza »mednarodni poštni zakoni« in predlaga uporabo sodobnejšega izraza »mednarodni poštni predpisi«.

Predavatelja predmetov ekonomika poštnega poslovanja in ekonomika in menedžment podjetja pravita, da se vsebina v manjšem obsegu ponavlja, zato sta jo priredila in prilagodila.

Ocena študentov

Študente smo povprašali po njihovem mnenju o zahtevnosti posameznih predmetov.

Preglednica 43: Zahtevnost programa po posameznih predmetih

Predmeti	Primerno zahteven		Premalo zahteven		Prezahteven	
	Mladina	Odrasli	Mladina	Odrasli	Mladina	Odrasli
Strokovna terminologija v tujem jeziku	65 %	71,4 %	25 %	23,8 %	10 %	4,8 %
Poslovno sporazumevanje in vodenje	84,2 %	82,4 %	5,3 %	17,6 %	10,5 %	-
Ekonomika in menedžment podjetja	89,5 %	81 %	5,3 %	4,8 %	5,3 %	14,3 %
Varnost in varstvo pri delu	68,4 %	81 %	10,5 %	19 %	21,1 %	-
Računalništvo in informatika	66,7 %	66,7 %	28,6 %	33,3 %	4,8 %	-
Pogodbeno pravo	84,2 %	80 %	-	5 %	15,8 %	15 %
Statistika in poslovna matematika	88,9 %	76,2 %	-	9,5 %	11,1 %	14,3 %
Trženje in kakovost storitev	57,9 %	90,5 %	36,8	9,5 %	5,3 %	-
Organizacija poštne dejavnosti	90 %	85 %	5 %	-	5 %	15 %
Notranji poštni promet	78,9 %	85,7 %	5,3 %	9,5 %	15,8 %	4,8 %
Mednarodni poštni promet	85 %	90 %	-	5 %	15 %	5 %
Denarno poslovanje	78,9 %	66,7 %	10,5 %	14,3 %	10,5 %	19 %
Logistika	73,7 %	52,4 %	-	4,8 %	26,3 %	42,9 %
Ekonomika poštnega poslovanja	77,8 %	85,7 %	5,6 %	4,8 %	16,7 %	9,5 %
Praktično izobraževanje	81,2 %	-	18,8 %		-	-

Preglednica 44: Zahtevnost programa po skupinah predmetov

Skupine predmetov	Primerno zahteven		Premalo zahteven		Prezahteven	
	Mladina	Odrasli	Mladina	Odrasli	Mladina	Odrasli
Skupni strokovni predmeti	79,6 %	78,3 %	11,9 %	15,4 %	8,6 %	6,4 %
Temeljni strokovni predmeti	73,2 %	78,9 %	15,2 %	15,3 %	11,6 %	5,9 %
Posebni strokovni predmeti	80,7 %	77,6 %	4,4 %	5,5 %	14,9 %	16 %
Vsi predmeti skupaj	77,8 %	78,3 %	10,5 %	12,1 %	11,7 %	9,4 %

V povprečju več kot tretjina študentov (77,8 %- mladina, 78,9 %- odrasli) program oz. predmete ocenjuje s primerno zahtevnostjo. Pri tem ne izstopa nobena skupina predmetov.

Pri skupnih strokovnih predmetih je ekonomika in menedžment podjetja s strani odraslih študentov (15,3 %) ocenjena kot prezahtevna, s strani mladine (10,5 %) je enako ocenjen predmet poslovno sporazumevanje in vodenje. Pri strokovni terminologiji v tujem jeziku je 25 %- mladih in 23,8 % odraslih pričakovalo nekoliko več zahtevnosti.

Od petih temeljnih strokovnih predmetov izstopata varnost in varstvo pri delu- 21,1 % mladih meni, da je prezahteven, in statistika in poslovna matematika- 14,3 % meni, da je prezahteven, medtem, ko je računalništvo in informatika po mnenju študentov (28,6 %- mladi, 33,3 %- odrasli) premalo zahteven. Ostala dva predmeta (pogodbeno pravo, trženje in kakovost storitev) sta za nekatere študente premalo, za druge preveč zahtevna.

Posebne strokovne predmete kot nekoliko bolj zahtevne ocenjujejo študentje vključeni v izvedbo za odrasle. Skoraj polovica (42,6 %) meni, da je predmet logistika prezahteven, zelo zahtevno je tudi denarno poslovanje. Logistika se je za prezahteven predmet izkazala tudi v izvedbi za mladino (26,3 %).

SKLEPNE UGOTOVITVE

Evalvacija je pokazala, da so katalogi znanja v programu Poštni promet ustrezni. Predavatelji jih ocenjujejo kot dobre oz. zelo dobre. Katalogi znanja zagotavljajo uresničevanje globalnih ciljev programa in obenem omogočajo aplikacijo na poklicno področje in konkretne delovne probleme. Predavatelji navajajo, da se pri doseganju izobraževalnih ciljev upoštevajo predvsem bogate delovne izkušnje študentov. Študenti se zelo dobro usposobijo za reševanje problemov posameznega delovnega mesta, za načrtovanje in nadziranje delovnih procesov, nekoliko manj pa za izvajanje zahtevnejših operativnostrokovnih opravil. Dobro se v programu uresničujejo cilji poklicne socializacije, z izjemo razvijanja posebnih lastnosti, ki zagotavljajo kakovost dela na določenem poklicnem področju. To je posameznikom omogočeno le deloma, trdijo vsi vprašani predavatelji.

Katalogi so sodobni in aktualni, omogočajo sistematično poglobljanje in povezovanje znanja. Katalogi so ustrezni tudi z vidika ciljev, vsebin in razporeditve vsebin. Pri obsegu ur predavatelji ocenjujejo, da je zadosten. Nekaj potreb po povečanju števila ur so predavatelji izrazili pri predmetu računalništvo in informatika ter pri predmetu strokovna terminologija v tujem jeziku. Pri teh predmetih je predznanje študentov preskromno, pa tudi potrebe po znanju iz teh področij so v času v katerem živimo na precej visokem mestu. Razmerje med različnimi izobraževalnimi oblikami je po mnenju predavateljev in študentov ustrezno, vendar bi oboji več ur radi namenili praktičnim vajam,

študentje pa si poleg povečanja ur omenjene izobraževalne oblike želijo še ciklično zaporedje predavanj in vaj.

3.13 USPEŠNOST UDELEŽENCEV IZOBRAŽEVANJA MED IZOBRAŽEVANJEM (Center RS za poklicno izobraževanje)

Podatki o uspešnosti študentov, ki so bili vključeni tako v izvedbo za mlade kot v izvedbo za odrasle, nam je posredovalo vodstvo Višje strokovne šole za Poštni promet in Telekomunikacije.

Šola je zadovoljna z uspešnostjo študentov v obeh izvedbah.

Študenti, ki so bili vključeni v izvedbo za mladino, so se uspešno vključevali v izobraževalni proces. Študenti so se redno udeleževali predavanj in vaj.

V prvem letniku so študenti opravljali izpite iz naslednjih premetov:

Preglednica 45: Uspešnost študentov po predmetih - 1. letnik

<i>Predmet</i>	<i>Število opravljenih izpitov</i>		<i>Povprečna ocena</i>	
	<i>Mladi (N=70)</i>	<i>Odrasli (N=70)</i>	<i>Mladi</i>	<i>Odrasli</i>
Strokovna terminologija v tujem jeziku	55	62	7,16	7,68
Poslovno sporazumevanje in vodenje	54	65	6,89	7,35
Varstvo pri delu in požarna varnost	58	65	7,21	7,65
Računalništvo in informatika	59	64	7,16	7,73
Pogodbeno pravo	54	63	7,21	7,93
Statistika in poslovna matematika I	47	58	6,44	7,58
Trženje in kvaliteta storitev	61	68	7,05	7,56
Notranji poštni promet I	49	64	6,47	7,67
Denarno poslovanje I	50	64	7,11	7,53
Praktično izobraževanje	60	68	9,05	9,15

V rednih treh izpitnih rokih je izpite za posamezen predmet uspešno opravilo od 67 do 87 % mladih. Najmanj uspešno opravljenih izpitov je bilo pri predmetu statistika in poslovna matematika (67 %), največ pa pri predmetih trženje in kvaliteta storitev, računalništvo in informatika ter pri praktičnem izobraževanju. Pri teh predmetih so študentje dosegli tudi najboljše izpitne rezultate.

Študenti, ki so bili vključeni v izvedbo za odrasle, so bili v prvem letniku v povprečju uspešnejši, saj so skupaj opravili 97 % vseh izpitov (mladi 87 %). Manjše število odraslih je bilo neuspešnih pri predmetu statistika in poslovna matematika (17 %), medtem ko so skoraj vsi (97 %) opravili izpite pri predmetu trženje in kvaliteta storitev ter pri praktičnem izobraževanju. Povprečna uspešnost pri

opravljanju posameznih izpitov je bila le pri predmetu poslovno sporazumevanje in vodenje nekoliko manjša kot pri drugih predmetih.

3.14 USPEŠNOST UDELEŽENCEV IZOBRAŽEVANJA OB ZAKLJUČKU IZOBRAŽEVANJA (Center RS za poklicno izobraževanje)

V drugi letnik se je vpisalo 52 od 70 študentov, ki so bili vključeni v izvedbo za mladino. Pogoje za vpis v drugi letnik je tako izpolnilo 74 % študentov. Odrasli so, v skladu z 63. členom Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju in 5. členom Navodil za prilagajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslih, napredovali vsi.

Preglednica 46: Uspešnost študentov po predmetih - 2. letnik

<i>Predmet</i>	<i>Število opravljenih izpitov</i>		<i>Povprečna ocena</i>	
	<i>Mladi (N=52)</i>	<i>Odrasli (N=68)</i>	<i>Mladi</i>	<i>Odrasli</i>
Ekonomika in menedžment podjetja	40	55	6,47	7,00
Statistika in poslovna matematika II	39	56	6,54	6,91
Organizacija poštne dejavnosti	45	58	6,42	6,54
Notranji poštni promet II	41	60	6,33	8,00
Mednarodni poštni promet	45	64	7,30	7,43
Denarno poslovanje II	44	64	7,50	7,53
Logistika	44	59	6,50	6,72
Ekonomika poštnega poslovanja	41	59	7,07	7,00
Praktično izobraževanje	43	65	9,31	9,34

Študenti, ki so vključeni v izvedbo za mlade, so opravili 80 % vseh izpitov (7 % manj kot v prvem letniku). V rednih izpitnih rokih je izpite za posamezen predmet uspešno opravilo od 75 do 86 % mladih. Najmanj uspešno opravljenih izpitov je bilo pri predmetu statistika in poslovna matematika (75 %), največ pa pri predmetih organizacija poštne dejavnosti in mednarodni poštni promet. Najboljši izpitni rezultati so bili doseženi pri predmetu denarno poslovanje in notranji poštni promet.

Študenti, ki so bili vključeni v izvedbo za odrasle, so bili v prvem letniku v povprečju uspešnejši, saj so skupaj opravili 95 % vseh izpitov (mladi 87 %). Manjše število odraslih je bilo uspešno pri predmetu statistika in poslovna matematika (83 %), medtem ko so skoraj vsi (95 %) opravili izpite pri predmetu trženje in kvaliteta storitev ter pri praktičnem izobraževanju. Povprečna uspešnost pri opravljanju posameznih izpitov je bila le pri predmetu organizacija poštne dejavnosti in predmetu logistika nekoliko manjša.

Primerjava uspešnosti po predmetih nam pokaže, da so odrasli v povprečju uspešnejši od mladih. Odrasli so v prednosti v številu opravljenih izpitov, boljši so tudi njihovi izpitni rezultati. Razlika je

vidnejša pri predmetih, ki so bolj povezani s praktičnimi izkušnjami. Odrasli so za študij verjetno bolj motivirani, odgovorni, kar je delno povezano tudi s financiranjem študija.

Po zaključku študija je do 23.10.2002 diplomiralo 29 diplomantov, ki so bili vključeni v izvedbo za mladino, kar predstavlja 41 % populacije študentov prve generacije in 34 diplomantov, ki so bili vključeni v izvedbo za odrasle, kar predstavlja 48 % populacije študentov prve generacije.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Višja strokovna šola na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana, kjer smo spremljali izobraževalni program višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet (izpeljava za mladino in odrasle), je pri poskusnem vpeljevanju tega izobraževalnega programa opravila zahtevno in odgovorno nalogo. Spremljanje poskusa, ki smo ga opravljali na Andragoškem centru Slovenije in Centru RS za poklicno izobraževanje, je pokazalo, da je poskusno izpeljevanje potekalo brez večjih težav in tudi ni bilo posebnih odmikov od načrtovanega poteka.

Sklepne ugotovitve in predloge predstavljamo po posameznih poglavjih.

USTREZNOST PREDLAGANIH METOD IN OBLIK DELA ZA IZPELJAVO
IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA
(Andragoški center Slovenije)

Predavatelji, ki so sodelovali v intervjujih (15 od 16 predavateljev), so menili, da v izobraževalni program ni treba dodajati pojasnil o oblikah in metodah dela kot posebno sestavino kataloga znanja. Svojih mnenj niso posebej pojasnjevali.

Izobraževalni program v predmetniku določa razmerja v obsegu ur med predavanji in vajami. Ne opredeljuje pa, kakšno bi moralo biti to razmerje pri izobraževanju odraslih. Po izjavah predavateljev pa le-ti povezujejo predavanja in vaje in tako najbolje prepletajo teoretična spoznanja s prakso in delovnimi izkušnjami udeležencev izobraževanja.

Predavatelji pri svojem delu vključujejo izkušnje udeležencev in njihovo prejšnje znanje. Veliko je razprav, teoretična spoznanja povezujejo s praktičnimi primeri. Metode dela kombinirajo, mnogi poudarjajo delo v skupinah in dvojicah.

Metode in oblike dela, ki so predvidene v izobraževalnem programu Poštni promet (predavanja in vaje), so ustrezne tudi za odrasle udeležence izobraževanja. Udeleženci pa si želijo več dela v manjših skupinah in v dvojicah in več praktičnega dela, vaj, torej več dejavnega sodelovanja v procesu izobraževanja.

Predlagamo, da se za potrebe višjih strokovnih šol, ki v program vpisujejo tudi odrasle, pripravi posebno gradivo s priporočili za izpeljavo programa za izobraževanje odraslih. V njem naj bo tudi opredeljeno, da je treba pri izobraževanju odraslih izpeljati metode dela tako, da predavatelji teoretično znanje povežejo z delovnimi izkušnjami odraslih udeležencev izobraževanja.

USTREZNOST NAČINOV OCENJEVANJA ZNANJA – ODRASLI (Andragoški center Slovenije)

Predavatelji ocenjujejo, da so obvezni načini ocenjevanja znanja v izobraževalnem programu ustrezno opredeljeni. V skladu z zahtevami programa tudi ocenjujejo. Pri vseh predmetih je uveljavljen pisni izpit, pri šestih tudi ustni. Pisni izpiti potekajo pri številnih predmetih kot delni izpiti. Predavatelji ocenjujejo vaje, projektne in seminarske naloge, storitve. Taka ocena je tudi pogoj za opravljanje izpita ob koncu predmeta.

Udeleženci izobraževanja ugodno ocenjujejo predpisane in uveljavljene načine ocenjevanja znanja, najbolj s pisnimi in ustnimi, pa tudi delnimi izpiti.

Z izobraževalnim programom predpisani načini ocenjevanja znanja ustrezajo tudi v izobraževanju odraslih.

Predlagamo, da predavatelji še nadalje uporabljajo različne načine ocenjevanja znanja, predvsem take, ki ustrezajo značilnostim odraslega.

USTREZNOST ORGANIZACIJE IN IZPELJAVE IZOBRAŽEVANJA V ŠOLI IN PRI DELODAJALCU GLEDE NA SPREJETI KATALOG ZNANJA – ODRASLI (Andragoški center Slovenije)

Ustreznost prilagoditve obsega ur v predmetniku

Predmetnik zajema 14 predmetov in praktično izobraževanje. Za predmet ekonomika in menedžment podjetja nismo izpeljali intervjuja s predavateljem, ki poučuje odrasle. Pač pa smo dobili odgovore po dveh predavateljev predmetov poslovno sporazumevanje v tujem jeziku (za angleščino), statistika in poslovna matematika ter logistika.

Po mnenju predavateljev je mogoče uresničiti cilje kataloga znanja v predvidenem obsegu ur prav pri vseh predmetih, le da se pri dveh predmetih predavatelja, ki poučujeta isti predmet, razhajata v mnenjih. Gre za predmeta poslovno sporazumevanje v tujem jeziku in logistika, pri katerih je en predavatelj menil, da je cilje kataloga znanja mogoče uresničiti, drugi pa, da jih je mogoče le deloma uresničiti.

Predavatelj predmeta poslovno sporazumevanje v tujem jeziku npr. sodi, da bi bilo cilje mogoče uresničiti, če bi imeli predmet tudi v drugem letniku. Tudi predavatelji nekaterih drugih predmetov se sprašujejo, ali povečati število ur ali izločiti vsebino. Manjše število ur za predmet rešujejo predavatelji zelo različno. Posamezniki zmorejo in znajo izločiti vsebine, ki jih udeleženci že poznajo, selekcionirajo vsebine glede na temeljne in manj pomembne, se odločajo za manj teorije in bolj poudarijo uporabnost vsebin ipd.

Tudi udeleženci izobraževanja so menili, da je bilo premalo časa namenjeno zlasti predmetoma računalništvo in informatika in strokovna terminologija v tujem jeziku.

Šola je sicer predvidela 80 % ur neposrednega izobraževanja pri izobraževanju odraslih v primerjavi z uradno sprejetim izobraževalnim programom. Po kasnejših podatkih šole (poročilo na zahtevo Strokovnega sveta) naj bi za odrasle skrčili obseg na cca 61 % ur.

Obseg ur neposrednega izobraževanja za odrasle udeležence navadno določa organizator izobraževanja v dogovoru s predavateljem in po analizi vpisanih odraslih udeležencev izobraževanja.

Vodja izobraževalnega programa naj prilagaja obseg neposrednega izobraževanja vsaki učni skupini posebej. Pozorno naj spremlja zlasti predmeta računalništvo in informatika in poslovno sporazumevanje v tujem jeziku, in druge, na katere bodo med izobraževanjem opozarjali predavatelji ali udeleženci izobraževanja.

Zelo pomembno je, da prilagajanja obsega ur niso šablonska, pač pa da načrtovalci prilagojenega predmetnika ob vsaki študijski skupini presodijo, v kakšnem obsegu ur je mogoče izpeljati predmet, da bodo cilji iz kataloga znanja zadovoljivo doseženi.

Ustreznost izbrane organizacijske oblike

Izobraževalni program Poštni promet je bil v izpeljavi za odrasle načrtovan za tri študijska leta.

Program je potekal v tečajni obliki. Predavanja in vaje so bile trikrat na teden, v petek in soboto ter en dan sredi tedna, po 4 ure ali več. V posameznem tednu je bilo od 15 do 20 ur neposrednega pouka. Vzporedno so tekla predavanja za več predmetov. Po končanih predavanjih je bilo odraslim na voljo več izpitnih rokov.

Po prvih izkušnjah je vodja izobraževanja presodila, da bi bilo treba trajanje izpeljave programa skrajšati na dve leti ali dve leti in pol.

Premislek šole, da bi program skrajšali za semester na dve leti in pol ali na pet semestrov, se zdi strokovno utemeljen tudi z vidika izobraževanja odraslih. Nikakor pa ne kaže obsega programa krčiti na dve študijski leti in izobraževanje odraslih časovno izenačiti z izobraževanjem mladine. Izobraževalni ritem bi bil v tem primeru za odrasle prehitel in mu ne bi mogli slediti.

Vodja izobraževanja meni, da prilagajanje programov višjega strokovnega izobraževanja odraslim ni sistemsko urejeno. Sedanja Navodila veljajo za vse stopnje izobraževanja. Predlaga, naj bi pri pripravi katalogov znanja sprejeli in dopisali tudi prilagoditve izobraževanju odraslih.

Soglašamo s predlogom, vendar je tudi za te programe mogoče sprejeti zgolj splošne prilagoditve za posamezen izobraževalni program (ali predmet), ne pa takih, ki bi veljale za vsako učno skupino.

Vsi vprašani predavatelji so soglašali z organizacijo izobraževanja, kot jo je načrtovala šola.

Ustreznost opredeljenih prostorskih razmer, študijske literature in velikosti skupin

Prostorske razmere

Predavatelji so ugodno ocenili opredelitev prostorskih razmer za izpeljavo izobraževalnega programa kot so v sestavini Prostori in oprema navedeni v katalogih znanja za posamezen predmet.

Udeleženci izobraževanja (in tudi vodja izobraževanja), ki so ocenjevali dejansko stanje, so bili do razmer nekoliko bolj kritični..

Prostorski pogoji so v izobraževalnem programu primerno opredeljeni tudi za odrasle.

Študijska literatura

Predavatelji so bili s seznamom študijske literature v predmetnih katalogih znanja le delno zadovoljni, saj kar polovici predavateljem seznam ni ustrezal. Navedeni literaturi so očitali zastarelost in pomanjkljivost. So pa za potrebe študentov izdelali interna študijska gradiva, ki so v prvem poskusnem letu izobraževanja šele nastajala.

Udeleženci izobraževanja so bili do študijske literature manj kritični. Večina vprašanih je menila, da je ta literatura ustrezna. Niso pa presojali seznama literature iz kataloga znanja, pač pa dejansko stanje.

Seznam literature v katalogu znanja je po mnenju predavateljev zastarel in pomanjkljiv. Predavatelji morajo gradiva nenehno posodabljati.

Predlagamo, da šola spodbuja predavatelje, da v naslednjih letih dopolnjujejo in izboljšujejo tudi študijsko gradivo, izdelano za pripravo študentov na izpit. Koristilo jim bo tudi kasneje, ko bodo vpeljevali študij na daljavo.

Velikost skupin

Vodja izobraževalnega programa in udeleženci, ki so ocenjevali prostorske pogoje, niso bili zadovoljni z velikostjo skupin pri vajah. Vodja izobraževanja predlaga manjše skupine pri vajah.

Velikost skupin pri seminarских vajah, zapisana v normativih, ni ustrezna, skupine so prevelike.

USTREZNOST MERIL ZA PRILAGANJE IN PRIZNAVANJE PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA ŠTUDENTOV VIŠJE ŠOLE Z DELOVNIMI IZKUŠNJIAMI (Andragoški center Slovenije)

Izobraževalni program Poštni promet določa praktično izobraževanje v podjetju, in sicer 400 ur v prvem in 360 ur v drugem letniku.

Odraslim je zaradi ustreznih delovnih izkušenj šola priznala praktično izobraževanje. Nadomestili so ga s pripravo seminarских nalog pri strokovnih predmetih, te naloge so bile povezane z njihovo vsakodnevno delovno prakso. Na podlagi nalog so ocenili praktično izobraževanje.

Predlagamo, da šola v naslednjih generacijah spremlja in evalvira praktično izobraževanje tistih odraslih udeležencev izobraževanja, ki ne bodo oproščeni tega izobraževanja, in tudi ustreznost meril za prilagoditve, ki jih je določila šola.

PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKA USPOSOBLJENOST PREDAVATELJEV SKUPNIH STROKOVNIH, TEMELJNIH STROKOVNIH IN POSEBNIH STROKOVNIH PREDMETOV (Andragoški center Slovenije)

Šolska zakonodaja zahteva, da morajo imeti predavatelji tudi pedagoško-andragoško izobrazbo, še bolj prepričljivo pa na potrebo po andragoškem znanju opozarja praksa v izobraževanju odraslih. Učitelj odraslih mora poznati posebnosti odraslega pri učenju, pri izpeljavi izobraževalnega programa in kataloga znanja pa upoštevati tudi druge njegove posebnosti. Programi višjega strokovnega izobraževanja zahtevajo tako predavateljsko delo, pri katerem se neprenehoma povezujeta teoretično znanje na višji ravni zahtevnosti in njegova uporaba - to pa zahteva zgledovanje po reševanju primerov iz prakse, iz delovnega okolja. Zato morajo predavatelji uporabljati sodobne aktivne oblike dela ter pritegniti odrasle udeležence k sodelovanju v izobraževalnem procesu. Predavatelji menijo, da jim primanjkuje prav znanje za vpeljevanje sodobnih oblik in metod poučevanja in učenja, premalo poznajo tudi uporabo sodobnih virov znanja.

V izobraževalnem programu predava veliko zunanjih sodelavcev. Ti vnašajo v izobraževanje novejša spoznanja iz teorije in prakse in omogočajo prepletanje obeh področij, povezovanje s situacijami v življenju. Pomanjkljivo pa je njihovo pedagoško in andragoško znanje. Manjši del predavateljev (7 predavateljev od 16), s katerimi smo se pogovarjali, ima pedagoško-andragoško izobrazbo, pridobili pa so si jo ali hkrati s pridobitvijo strokovne izobrazbe na Filozofski fakulteti ali Fakulteti za družbene vede ali kasneje s posebnim pedagoško-andragoškim izpitom.

V zadnjem času je na podlagi izkušenj, ki so jih prinesle začetne faze vpeljevanja programov višjega strokovnega izobraževanja, že nastal nov izobraževalni program za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe za predavatelje višjih strokovnih šol. V tem programu so se že preskusile prve skupine predavateljev višjih strokovnih šol. Odzivi na primernost in kakovost izobraževalnega programa so zelo ugodni.

Izobraževalni program za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe za predavatelje višjih strokovnih šol (1999) je sodoben in dobro oblikovan, upoštevane so tudi posebne potrebe predavateljev višjih strokovnih šol in zahteve, ki jih od njih terja zasnova, filozofija dela v višjih strokovnih šolah. Zato menimo, da je ob potrebnem stalnem usposabljanju³⁵ ustrezno in zadostno merilo, ki opredeljuje kadrovske pogoje v izobraževalnem programu že na normativni (zakonski) ravni.

Vsako kakovostno vpeljevanje novega izobraževalnega programa je zelo odvisno od tega, kako ga bodo sprejeli in izpeljevali predavatelji. Višja strokovna šola si je tudi z organizacijo nekaterih oblik izobraževanja predavateljev prizadevala, da bi bili le-ti dobro usposobljeni za prenos znanja za skupine odraslih. Ker je vloga predavateljev pri preskusnem izpeljevanju in evalvaciji novega izobraževalnega programa bistvena, saj so zelo pomembni in strokovno usposobljeni prenašalci informacij, predlagamo, naj se v prihodnje že ob načrtovanju poskusnega vpeljevanja izobraževalnega programa, ki ga pripravi odgovorni nosilec poskusa, posebna pozornost nameni tudi načrtovanju seznanjanja in vpeljevanja predavateljev v delo po novem izobraževalnem programu. Hkrati naj se predavatelji seznanijo z vlogo, ki jo bodo imeli kot presojevalci ustreznosti izobraževalnega programa. Tako bi omogočili aktivno sodelovanje predavateljev v celotnem poteku poskusnega izpeljevanja in jih spodbudili k dejavnejšemu sodelovanju v vlogi evalvatorjev.

Višja strokovna šola je za predavatelje izbirala predvsem vrhunske strokovnjake za različna področja poštnega prometa. Že v prvem letu jim je omogočala tudi izpopolnjevanje znanja s področja izobraževanja odraslih in poučevanja nasploh. Nekatere pomanjkljivosti na tem področju je ugotavljala že s samoevalvacijo, načrtuje tudi sprotno odpravljanje pomanjkljivosti.

---

³⁵ Priporočilo o stalnem strokovnem usposabljanju za delo z odraslimi ni sestavina izobraževalnega programa, lahko pa jo npr. priporočimo med posebnostmi v izpeljavi v katalogu znanja.

USTREZNOST ORGANIZACIJE IN IZPELJAVE IZOBRAŽEVANJA PRI DELODAJALCU GLEDE NA SPREJETI KATALOG ZNANJA– MLADINA (Center RS za poklicno izobraževanje)

Iz poročila šole je razvidno, da je vodstvo šole k izvajanju praktičnega izobraževanja pristopilo načrtno in celovito. Organizirali so spremljanje in svetovanje študentom in obenem načrtovali in izvajali samoevalvacijo vseh procesov, ki so povezani s praktičnim izobraževanjem.

Podjetja so pokazala veliko mero pripravljenosti za izvajanje praktičnega izobraževanja in ga v poskusnem izvajanju tudi uspešno izvedla. Mentorji svoje delo s študenti načrtujejo in pri tem uporabljajo predložen načrt izvajanja praktičnega izobraževanja, ki ga je izdelala šola.

Študentje imajo tako kot vodstvo šole in kot mentorji o praktičnem izobraževanju dobro mnenje. Navajajo, da je v program ustrezno umeščeno z vidika trajanja, zahtevnosti in tudi povezanosti z usmeritvijo programa samega

Ocenjujemo, da je tako načrtovano in izvedeno praktično izobraževanje garancija za kvalitetno praktično usposobljenost študentov višje strokovne šole.

STROKOVNA USPOSOBLJENOST MENTORJEV V PODJETJIH ZA IZVAJANJE PRAKTIČNEGA IZOBRAŽEVANJA (Center RS za poklicno izobraževanje)

Izobraževalni program za mentorje, ki izvajajo praktično izobraževanje v podjetjih ne opredeljuje zahtevane izobrazbe. Na podlagi podatkov, ki smo jih dobili z anketnim vprašalnikom ugotavljamo, da imajo mentorji v glavnem višjo in srednjo strokovno izobrazbo in da so usposobljeni da v skladu z navodili šole izvajajo praktično izobraževanje v podjetju. Za vse to imajo tudi ustrezno podporo s strani šole.

USKLAJENOST CILJEV IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA Z ZAKONSKIMI OSNOVAMI, IZHODIŠČI KURIKULARNE PRENOVE IN ELEMENTI NOMENKLATURE POKLICEV (Center RS za poklicno izobraževanje)

Ime in cilji izobraževalnega programa so v celoti usklajeni z nomenklaturo za poklice, ki je služila kot podlaga za pripravo izobraževalnega programa. Pripravljavci programa so tudi v drugih sestavinah upoštevali Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov za pridobitev višje strokovne izobrazbe. Racionalna evalvacija je pokazala, da izobraževalni program v točki Vpisni pogoji ne upošteva v celoti določila zakona in ne omogoča vpis kandidatom z opravljenim poslovodskim izpitom trgovski poslovodja. Dopolnjen predlog vpisnih pogojev smo oblikovali na Centru RS za poklicno in strokovno izobraževanje, sprejel pa ga je Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje na svoji 53. seji.

USTREZNOST PREDMETNIKA IN RAZMERIJ MED POSAMEZNIMI SESTAVINAMI (Center RS za poklicno izobraževanje)

Evalvacija je pokazala, da profesorji in študenti programu v celoti dajejo zelo dobro oceno. Program se ustrezno umešča v poklicno vertikalo in je obenem dobrodošla strokovna nadgradnja odraslim udeležencem izobraževanja, ki imajo že več let delovnih izkušenj. Profesorji ocenjujejo, da predmetnik omogoča pridobitev temeljnih znanj, spretnosti in sposobnosti, ki so potrebna za zaposlitev in tudi napredovanje v karieri. Razmerje med skupnimi, temeljnimi strokovnimi in posebnimi strokovnimi predmeti je ustrezno, ustrezen pa je tudi obseg oz. število predmetov v programu. Razmerje med različnimi izobraževalnimi oblikami je ugodno. Študentje ob tem menijo, da bi bilo potrebno več pozornosti nameniti praktičnim vajam. Po ocenah predavateljev in študentov je program ustrezno zahteven.

USTREZNOST IN PRIMERNOST KATALOGOV ZNANJA (Center RS za poklicno izobraževanje)

Evalvacija je pokazala, da so katalogi znanja v programu Poštni promet ustrezni. Predavatelji jih ocenjujejo kot dobre oz. zelo dobre. Katalogi znanja zagotavljajo uresničevanje globalnih ciljev programa in obenem omogočajo aplikacijo na poklicno področje in konkretne delovne probleme. Predavatelji navajajo, da se pri doseganju izobraževalnih ciljev upoštevajo predvsem bogate delovne izkušnje študentov. Študenti se zelo dobro usposobijo za reševanje problemov posameznega delovnega mesta, za načrtovanje in nadziranje delovnih procesov, nekoliko manj pa za izvajanje zahtevnejših operativnostrokovnih opravil. Dobro se v programu uresničujejo cilji poklicne socializacije, z izjemo razvijanja posebnih lastnosti, ki zagotavljajo kakovost dela na določenem poklicnem področju. To je posameznikom omogočeno le deloma, trdijo vsi vprašani predavatelji.

Katalogi so sodobni in aktualni, omogočajo sistematično poglobljanje in povezovanje znanja. Katalogi so ustrezni tudi z vidika ciljev, vsebin in razporeditve vsebin. Pri obsegu ur predavatelji ocenjujejo, da je zadosten. Nekaj potreb po povečanju števila ur so predavatelji izrazili pri predmetu računalništvo in informatika ter pri predmetu strokovna terminologija v tujem jeziku. Pri teh predmetih je predznanje študentov preskromno, pa tudi potrebe po znanju iz teh področij so v času v katerem živimo na precej visokem mestu. Razmerje med različnimi izobraževalnimi oblikami je po mnenju predavateljev in študentov ustrezno, vendar bi oboji več ur radi namenili praktičnim vajam, študentje pa si poleg povečanja ur omenjene izobraževalne oblike želijo še ciklično zaporedje predavanj in vaj.

5. MNENJE O KONČNEM POROČILU ODGOVORNEGA NOSILCA

Po 13. členu Pravilnika o uvajanju in spremljanju novosti in programov v vzgoji in izobraževanju³⁶ mora končno poročilo odgovornega nosilca vsebovati predvsem:

- poročilo o poteku vpeljevanja in spremljanja programa in morebitnih spremembah načrtovanega poteka,
- podatke o tem, koliko šol sodeluje,
- podatke o številu študentov višje šole,
- podatke o doseženih ciljih,
- zbrane podatke in njihovo analizo,
- predloge za spremembe, utemeljene z uspehi pri uvajanju programa,
- poročilo o porabljenih finančnih sredstvih.

Odredba³⁷ (7. člen) nadalje določa, da mora končno poročilo odgovornega nosilca vsebovati »presojo o primernosti programa za študente višje šole in predloge za nadaljnje prilagajanje organizacije in izvajanja izobraževanja odraslim«.

Končno Poročilo³⁸ odgovornega nosilca poskusnega izpeljevanja izobraževalnega programa višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet in telekomunikacije smo prejeli septembra 2002 in zajema tele vsebine:

1. Organizacija in koordinacija dela na višji strokovni šoli: kadri, strokovni delavci, predavatelji; prostori; razpored dejavnosti; komunikacija in informiranje; organi VSS,
2. Potek programa: predavanja, vaje, praksa; metode in oblike dela; študijsko gradivo;
3. Študenti: vpis; študijski uspeh,
4. Ostale aktivnosti in projekti VSS: izobraževanje, samoevalvacija, projekti,
5. Zaključek
6. Statistika.

Poročilu so dodane priloge:

- Predlogi za spremembo programa višje strokovne šole (dne 20. 11. 2002)
- Uspešnost študentov po predmetih
- Samoevalvacija predavateljev

---

³⁶ Navajamo Pravilnik, objavljen v Uradnem listu RS št. 22/1998, čeprav sta bila pozneje uveljavljena še Pravilnik o uvajanju, spremljanju in vrednotenju novosti in programov v vzgoji in izobraževanju (Uradni list RS št. 79/2000) in Pravilnik o preverjanju novosti in programov v vzgoji in izobraževanju s poskusom (Uradni list RS št. 110/2000), ker se ravnamo po pravilih, ki so veljala tedaj, ko je bil vpeljan izobraževalni program za pridobitev višje strokovne izobrazbe Poštni promet.

³⁷ Odredba o preverjanju javnoveljavnega izobraževalnega programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe s poskusom za Poštni promet in Telekomunikacije (Odredba ministra za šolstvo in šport, št. 603 – 68/99)

³⁸ Končno poročilo....(2002)

Mnenje Višje strokovne šole na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana o primernosti izobraževalnega programa višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet za odrasle

Višja strokovna šola je vpisala v študijskem letu 1999/2000 poleg rednega oddelka (za redne študente) tudi 68 študentov v oddelek za odrasle.

Organizacija izobraževanja je bila po nekaterih kriterijih prilagojena odraslim (tečajna organizacija pouka, prilagojen urnik, skrčen obseg neposrednega pouka itn.). Predavanja in vaje so potekale ob petkih in sobotah ter še en dan v tednu.

Za izpeljavo študija za odrasle so bila predvidena tri študijska leta, saj so za prvo generacijo želeli obseg neposrednega pouka čim manj skrčiti in zajeti 80 % predavanj in vaj, predvidenih z uradno sprejetim izobraževalnim programom. Izkazalo se je, da bi program lahko izpeljali v krajšem času. Vodstvo šole se je zato odločilo študij za odrasle skrajšati na dve leti ali na dve leti in pol.

Mnenje o zaključkih in pobudah višje strokovne šole

Šola ugotavlja, da je izobraževalni program Poštni promet primeren za odrasle.

Tudi zunanja evalvacija programa je pokazala, da je izobraževalni program primeren za odrasle udeležence izobraževanja.

S tako ugotovitvijo šole se strinjamo.

Cilji programa so bili uresničeni

Šola je med poskusno izpeljavo programa višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet razčlenila dokumentacijo, povezano s tem programom. Opravila je:

- Analizo predavateljev v izobraževalnem programu (pedagoško-andragoška izobrazba, delovne izkušnje)
- Analizo odraslih udeležencev izobraževanja (starost, poprejšnja izobrazba, delovne izkušnje)
- Uspešnost študentov in realizacijo programa

Šola ugotavlja, da nima optimalnih prostorskih pogojev za izobraževanje, si pa prizadeva, da bi jih čim prej pridobila.

Predavatelji so izdelali študijsko literaturo za interno rabo. Za predavatelje, ki so predvsem strokovnjaki brez zahtevane pedagoško-andragoške izobrazbe, pripravljajo različne oblike izobraževanja tudi s področja izobraževanja odraslih.

Šola je v prvih treh študijskih letih v celoti izpeljala izobraževalni program za odrasle udeležence izobraževanja.

Tudi zunanja evalvacija je pokazala, da je v izobraževalnem programu Poštni promet, tudi ko gre za odrasle, mogoče dosegati načrtovane cilje. Pozornost v izpeljavi pa je treba nameniti posameznim predmetom, za katere se med izpeljavo izkaže, da so za odrasle bolj zahtevni ali pa imajo le-ti za uspešno doseganje ciljev predmeta slabo prejšnje znanje.

Trajanje izobraževalnega programa za odrasle udeležence izobraževanja bomo skrčili

Vodja izobraževanja ugotavlja na podlagi svojega spremljanja dogodkov, da so tri leta za izpeljavo izobraževalnega programa za odrasle predolga, program je mogoče izpeljati v krajšem času. Njene ugotovitve potrjujejo tudi udeleženci izobraževanja.

Šola mora upoštevati načelo prilagajanja vsaki učni skupini. Prilagajamo torej tudi obseg in trajanje izobraževanja. Soglašamo s tako prilagoditvijo šole, vendar naj ob tem vodja izobraževanja upošteva tudi izkušnje drugih višjih strokovnih šol. Vse tiste, ki so v začetku načrtovale enak obseg izobraževanja kot za redne študente, so že po prvem poskusnem izpeljevanju trajanje podaljšale na pet semestrov študija.

Predlagamo krajšanje študija na pet semestrov, to je na dve leti in pol, vendar ne manj

Mnenje o predlogih šole za spremembe programa višje strokovne šole

1. Učna gradiva

• Interne študijsko gradivo bo šola recenzirala, lektorirala in registrirala kot učbenike. Predlog šole podpiramo, saj je oblikovanje dobrih in sodobnih učnih gradiv ena temeljnih nalog predavateljev. Opozarjamo pa, da v skladu z novelo zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja³⁹ učnih gradiv, ki se uporabljajo na višjih strokovnih šolah, ni potrebno več registrirati.

2. Sprememba vpisnih pogojev za izredni študij

Šola je oblikovala predlog za spremembo vpisnih pogojev, ki ga je posredovala tako Strokovnemu svetu za izobraževanje odraslih kot Strokovnemu svetu za poklicno in strokovno izobraževanje. V skladu s sklepi obeh strokovnih svetov je Center za poklicno izobraževanje oblikoval delovno skupino, ki pripravlja usklajeno rešitev.

3. Sprememba zakonodaje in ureditev statusa Višje strokovne šole

Šola navaja še naslednje predloge oz. odprta vprašanja, ki so naslovljena na pristojno ministrstvo:

- Uvedba vsaj 3 mesečnega absolventskega staža. Po izkušnjah šole niti najboljši študenti ne morejo opraviti vseh študijskih obveznosti z zagovorom diplomske naloge v dveh letih.
- Izenačitev pravic študentov visokošolskega in univerzitetnega študija s pravicami študentov višjega strokovnega izobraževanja in s pravicami izrednih študentov
- Sofinanciranje diplomskega izpita pri rednem študiju (mentorstvo in komisije) s strani pristojnega ministrstva
- Ureditev statusa mentorjev praktičnega izobraževanja v podjetjih in sofinanciranje njihove nagrade
- Ureditev posebnega statusa predavateljev posebnih strokovnih predmetov, ki so redki strokovnjaki na svojem področju
- Ureditev statusa višje strokovne šole v okviru šolskega centra
- Odgovornost za področje višjih strokovnih šol med sektorji v okviru Ministrstva za šolstvo, znanost in šport ni jasno razdeljena
- Na Centru za poklicno izobraževanje naj se uredi svetovalna in strokovna služba za višje strokovno izobraževanje

---

³⁹ ZOFVI, Uradni list RS, št. 64/01

4. Uvedba izobraževanja na daljavo

Podpiramo predlog, da bo šola v prihodnjih letih vpeljala študij na daljavo, najprej za odrasle udeležence izobraževanja. Program višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet je doslej edini v Sloveniji in vanj so vključeni odrasli z vseh predelov države. Zamisel so podprli tudi udeleženci izobraževanja.

6. UGOTOVITVE O SPOŠTOVANJU PREDPISOV

Višja strokovna šola na Šolskem centru za pošto, ekonomijo in telekomunikacije je poskusno izpeljala izobraževalni program višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet za mladino in odrasle v skladu z predpisi. Med potekom evalvacije nismo ugotovili ničesar, kar bi kazalo na nespoštovanje predpisov.

7. MNENJE O DOSEŽENIH IZOBRAZBENIH STANDARDIH

Evalvacija je pokazala, da je izvajalec opravil vse dejavnosti, predpisane s programom.

Izvajalec je izvedbo programa za odrasle prilagodil v skladu z Navodili ministra za prilagajanje izobraževalnih programom odraslim. Predavatelji menijo, da so tako globalni cilji izobraževanja v višjih strokovnih šolah, kot tudi specifični cilji programa Poštni promet doseženi.

8. LITERATURA

- Vmesno poročilo o delu Višje strokovne šole za Poštni promet in Telekomunikacije (november, 2000). Ljubljana: Šolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije
- Končno poročilo o delu Višje strokovne šole za Poštni promet in telekomunikacije (september, 2002). Ljubljana: Šolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije
- Vmesno poročilo - Evalvacija poskusnega vpeljevanja izobraževalnega programa višjega strokovnega izobraževanja Poštni promet in telekomunikacije (februar 2001), Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje, Andragoški center Slovenije
- Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje, Področna kurikularna komisija za poklicno in strokovno izobraževanje: Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov v višjih strokovnih šolah (december 1997), Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje:
- Odredba o preverjanju javno veljavnega izobraževalnega programa za pridobitev višje strokovne izobrazbe s poskusom za Poslovni sekretar. Odredba št. 603–68/99.

9. PRILOGA

Evalvacijski načrt po predmetih evalvacije